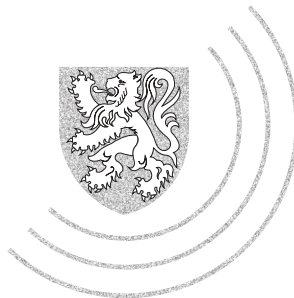

V L A A M S   P A R L E M E N T

Zitting 2001-2002

30 oktober 2001

BELEIDSBRIEF

Energie

Beleidsprioriteiten 2001-2002

ingediend door de heer Steve Stevaert,
minister vice-president van de Vlaamse regering,
Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie

Met deze beleidsbrief worden de basisopties van het regeerprogramma en de beleidsnota Energie 2000-2004 verder uitgewerkt. De beleidsbrief is de weergave van de visie van de functioneel bevoegde minister en vormt de basis van een debat in het Vlaams Parlement. In voorkomend geval zullen de uitvoeringsmaatregelen ter goedkeuring aan de Vlaamse regering of het Vlaams Parlement worden voorgelegd.

INHOUD

	Blz.
HOOFDSTUK I. Overzicht van de begrotingsuitvoering 2001	6
HOOFDSTUK II. Beleidsinvulling van de begroting 2002	6
HOOFDSTUK III. Het regeerakkoord, de beleidsnota, de moties en de resoluties in verband met het Vlaams energiebeleid	6
Afdeling 1. Algemeen	6
1. Beleidsinvulling van het regeerakkoord	6
1.1. Meer democratie en een beter bestuur	7
1.2. Welvaart en welzijn in Vlaanderen	7
1.3. Kwaliteit doet leven	9
2. Beleidsnota Energie 2000-2004 : Met redenen omklede motie van het Vlaams Parlement van 23 februari 2000	10
3. Voorbeeldrol van de overheid met betrekking tot energiebesparing : Resolutie van het Vlaams Parlement van 23 mei 2001	10
4. Realisatie van de Kyotodoelstellingen in Vlaanderen : Met redenen omklede motie van het Vlaams Parlement van 20 juni 2001	11
Afdeling 2. Het referentiekader voor het Vlaams energiebeleid	11
1. Het klimaatbeleid	11
2. Kerngegevens van het CO ₂ /REG-beleid	13
2.1. Algemeen	13
A. Verloop van het energiegebruik en de CO ₂ -uitstoot tussen 1990 en 1999	13
B. Prognoses voor de CO ₂ -uitstoot in 2005 en invulling stabilisatiedoelstelling 2005 ..	16
2.2. Evolutie van de milieuvriendelijke energieproductie	18
A. Kerngegevens inzake hernieuwbare energie – Een stand van zaken in Vlaanderen	18
B. Kerngegevens inzake hernieuwbare energie – Een stand van zaken in Vlaanderen	22
Afdeling 3. Bevordering van het rationeel energiegebruik	24
1. Stand van zaken uitvoering strategische projecten beleidsnota	24
1.1. Verbetering van de energieprestaties van woningen	24
A. Optimaliseren van het toezicht op de isolatiereglementering	24
B. Energieprestatieregeling voor gebouwen (EPR)	25
1.2. Afsluiten van Benchmarking- en auditconvenanten	27
1.3. CO ₂ /REG-decreet	28
A. Een ecologische noodzaak	28
B. Sociaal-economische voordelen	29
1.4. REG-openbaredienstverplichtingen	30

1.5. Communicatiestrategie	31
A. Uitvoering van het communicatieplan 2001	31
B. Krachtlijnen van het communicatieplan 2002	32
2. Stand van zaken sectoroverleg	32
2.1. Overleg met de energiegebruikers	32
A. Taakgroep Isolatie	32
B. Taakgroep Kantoren, Architecten, Adviesbureaus en Bouwpromotoren	33
C. Taakgroep Scholen	33
D. Taakgroep Verzorgingsinstellingen	33
E. Taakgroep Industrie	34
F. Taakgroep Tuinbouw	34
2.2. Overleg met de energiesector	35
A. Actieplan Elektriciteitsdistributiesector	35
B. Actieplan Distrigas en Aardgasdistributiesector	36
C. Overdracht van de controle op de REG-fondsen naar de gewesten	38
3. Voorbeeldrol van de overheid	38
Afdeling 4. Bevordering van de milieuvriendelijke energieproductie	39
1. Stand van zaken uitvoering strategische projecten beleidsnota	39
1.1. Groenestroomcertificaten	39
A. Aanmelding	39
B. Operationalisering en verdere timing voor invoering	39
C. Workshop 3 december 2001	40
1.2. Duidelijke vergunningsvoorwaarden en voldoende locaties voor milieuvriendelijke energieprojecten	41
A. Windplan	41
B. Locaties voor waterkrachtcentrales, fotovoltaïsche zonnepanelen en windprojecten op overheidsterreinen	42
2. Stand van zaken informatieverspreiding rond hernieuwbare energiebronnen en subsidie-regeling fotovoltaïsche zonnepanelen	43
2.1. ODE-Vlaanderen	43
2.2. Resultaten van de subsidieregeling voor fotovoltaïsche zonnepanelen	44
A. Resultaten van de oproep 2000	44
B. Resultaten van de oproep 2001	44
C. Verdubbeling van het subsidiebudget voor de oproep 2002	45
3. Stand van zaken Vlaamse doelstelling voor warmtekrachtkoppeling	46
3.1. Vlaams promotieorgaan voor warmtekrachtkoppeling	46
3.2. Warmtekrachtkoppeling in een vrijgemaakte energiemarkt	46
3.3. Te ontwikkelen nieuwe beleidsinstrumenten	46

Afdeling 5. Optimale energiedienstverlening tegen correcte en sociaal aanvaardbare prijzen voor alle maatschappelijke groepen	47
1. Vrijmaking van de Vlaamse elektriciteitsmarkt	47
2. Vrijmaking van de vlaamse aardgasmarkt	52
3. Operationalisering VREG	52
HOOFDSTUK IV. Samenvatting van de beleidsopties en initiatieven voor 2002	54
1. Prioriteiten 2002	54
2. Doelstellingen, beoogde effecten, meting van de resultaten en inzet van de middelen	57
HOOFDSTUK V. Oprichting van een Vlaams energieagentschap	60
HOOFDSTUK VI. Het Europees voorzitterschap	61
1. De Raad van Energie	61
2. De Klimaatonderhandelingen	62

HOOFDSTUK I. OVERZICHT VAN DE BEGROTINGSUITVOERING 2001

Voor het overzicht van de begrotingsuitvoering 2001 wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting bij de begroting 2002 en naar HOOFDSTUK III “Het regeerakkoord, de beleidsnota, de moties en de resoluties in verband met het Vlaams energiebeleid”.

HOOFDSTUK II. BELEIDSINVULLING VAN DE BEGROTING 2002

Voor de begrotingscijfers voor 2002 wordt verwezen naar de Memorie van Toelichting bij de begroting 2002 en naar HOOFDSTUK IV “Samenvatting van de beleidsopties en initiatieven voor 2002” op pag. 53. De evolutie van de kredieten (in duizend euro) ziet er uit als volgt:

Tabel 1: evolutie en uitvoering van de kredieten van het luik energie van het begrotingsprogramma 51.5 Natuurlijke Rijkdommen en Energie

1999		2000		2001	2002
Beleidskrediet x 1.000 euro	Uitvoering%	Beleidskrediet	Uitvoering%	Beleidskrediet	Beleidskrediet
2.500	94 %	3.879	95 %	4.058	6.276

De beleidsruimte die binnen de begroting wordt toegekend aan het energiebeleid neemt in de huidige legislatuur elk jaar toe. Deze evolutie wordt in sterke mate doorgetrokken naar het komende begrotingsjaar 2002.

HOOFDSTUK III. HET REGEERAKKOORD, DE BELEIDSNOTA, DE MOTIES EN DE RESOLUTIES IN VERBAND MET HET VLAAMS ENERGIEBELEID

AFDELING 1. ALGEMEEN

1. Beleidsinvulling van het regeerakkoord

Een daadkrachtige invulling van het energiebeleid vergt een aanpak die inspeelt op meerdere bevoegdheidsdomeinen en -niveaus. Het regeerakkoord houdt hier uitdrukkelijk rekening mee en schuift het energiebeleid expliciet naar voor in Deel 1 "Meer democratie en een beter bestuur", Deel 2 "Welvaart en welzijn in Vlaanderen" en ten slotte Deel 4 "Kwaliteit doet leven".

Hieronder geef ik een beknopt overzicht van de beleidsopties die een concrete invulling geven aan het regeerakkoord. De uittreksels van het regeerakkoord zelf, worden *schuin* weergegeven.

1.1 Meer democratie en een beter bestuur

Op het vlak van het energiebeleid voorziet het regeerakkoord een aantal institutionele hervormingen die snel doorgevoerd kunnen worden.

Eigen regulering van de nu reeds toegewezen energiedomeinen.

Eén van de speerpunten van mijn beleid is het decretaal onderbouwen van het energiebeleid, zijnde:

- De Europese richtlijnen inzake vrijmaking van de energiemarkten decretaal omzetten naar Vlaamse regelgeving.
- Het volledig decretaal onderbouwen van het beleid inzake het rationeel energiegebruik (REG) en de milieuvriendelijke energieproductie.

Daarbij kies ik telkens voor een regelgeving die de Vlaamse energiebevoegdheden maximaal benut.

De overheveling van het beslissingsrecht over de vaststelling van de tarieven en de technische aansluitingsvoorwaarden voor de beleidsdomeinen die tot de bevoegdheid van de deelgebieden behoren (distributie, rationeel energiegebruik, decentrale productie). Het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas moet omgebouwd worden tot een onafhankelijk orgaan met twee kamers.

Mijn beleid is erop gericht dat de tarieven die betrekking hebben op de eindklanten, binnenkort bepaald zullen worden door de markt. Sociale en ecologische correcties op deze tarieven zal ik verwerken in de openbaredienstverplichtingen die aan de netbeheerders en leveranciers worden opgelegd.

Het toezicht op de correcte werking van een vrijgemaakte Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt wordt waargenomen door een onafhankelijke instantie, namelijk de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en de Gasmarkt (VREG). Zie hiervoor "Operationalisering VREG" op pag. 51.

1.2 Welvaart en welzijn in Vlaanderen

In dit deel van het regeerakkoord wordt uitdrukkelijk gesteld dat een vrije energiemarkt moet worden gecreëerd die voldoet aan de afspraken gemaakt in Kyoto (meer bepaald de emissiereductiedoelstellingen op het vlak van de CO₂-uitstoot).

De zorg voor het milieu moet niet als een economische rem maar als een kans op kwalitatieve groei, werkgelegenheid en concurrentievoordeel op middellange termijn worden beschouwd. Dat kan slechts op voorwaarde dat de regelgeving voldoende continuïteit en rechtszekerheid biedt en eenvoudig met snel toepasbare procedures werkt.

De vrijmaking van de energiemarkten, opgelegd door de Europese richtlijnen, wordt in Vlaanderen geregeld via een nieuw decretaal kader waarbij het lange termijndenken voorrang krijgt met specifieke economische, sociale en ecologische accenten. Dit wordt verder uitgewerkt in het hoofdstuk "Optimale energiedienstverlening tegen correcte en sociaal aanvaardbare prijzen voor alle maatschappelijke groepen" op pag. 46.

Binnen het kader van een versnelde liberalisering van de energiemarkt zal de onafhankelijkheid van de distributiemaatschappijen ten aanzien van de productiemaatschappijen decretaal verankerd worden.

In het bovenvermelde hoofdstuk wordt tevens de strikte scheiding beschreven tussen het beheer van het distributienet enerzijds, en de productie en verkoop van elektriciteit en gas anderzijds. Het Vlaamse Gewest gaat daarbij verder dan voorgeschreven wordt door de Europese richtlijnen. Daardoor wordt iedere concurrentievervalsing op de energiemarkt voorkomen.

Om een rationeel energiebeleid te verwezenlijken, stellen de distributiemaatschappijen jaarlijks een plan voor rationeel energiegebruik op. De doelstellingen daarvan zijn een substantiële vermindering van het totale energieverbruik en het optrekken van het aandeel van 3% aan hernieuwbare energie in het totale energieaanbod tijdens deze legislatuur.

Een daling van de elektriciteits- en gasprijzen kan aanleiding geven tot energieverspilling. Om dit tegen te gaan zullen aan de netbeheerders en de houders van een leveringsvergunning REG-verplichtingen opgelegd worden, waarbij zij een minimale doelstelling van energiebesparing bij hun klanten moeten realiseren. Zie verder "REG-openbaredienstverplichtingen" op pag. 30.

Daarnaast dient verhinderd te worden dat hernieuwbare energieprojecten uit de markt worden geprijsd. Daarom leg ik aan de elektriciteitsleveranciers de verplichting op om een minimum van hun leveringen te betrekken uit hernieuwbare energiebronnen. Dit gebeurt door het invoeren van een systeem van groenestroomcertificaten. Zie verder het hoofdstuk "Groenestroomcertificaten" op pag. 39.

De Vlaamse regering stelt een nieuw meerjarenprogramma op rond energiebesparing, hernieuwbare energiebronnen, marktdiffusie van energie-efficiënte technologieën en energiebeleidsondersteuning. De budgetten voor Onderzoek en Ontwikkeling worden hiervoor opgetrokken en ingezet. De overheid heeft hierbij een voorbeeldfunctie.

In 2002 wordt het globaal actieplan verdergezet dat de voorbeeldrol van de Vlaamse overheid moet waarmaken op het vlak van het rationeel energiegebruik en de hernieuwbare energiebronnen. Hiervoor wordt verwezen naar het actieplan "Voorbeeldrol van de overheid" op pag. 38.

Daarnaast zal een nieuw CO₂/REG-decreet de basis vormen voor het opstellen van meerjarenprogramma's inzake energiebesparing en hernieuwbare energiebronnen. Dit wordt uitgebreid beschreven in het hoofdstuk "CO₂/REG-decreet" op pag. 28.

Het produceren van milieuvriendelijke energie op kleinschalig niveau en het gebruik van warmtekrachtkoppeling (wkk) wordt gepromoot. De criteria voor de vergunning van windparken worden tegen 2001 uitgewerkt.

Op het vlak van de milieuvriendelijke energieproductie wordt de vrijmaking van de Vlaamse energiemarkt bijgestuurd, enerzijds door het invoeren van groenestroomcertificaten (cf. supra), anderzijds zullen er ook nog specifieke maatregelen worden getroffen voor de bevordering van wkk. Deze maatregelen worden behandeld in het hoofdstuk "Stand van zaken Vlaamse doelstelling voor warmtekrachtkoppeling" op pag. 46.

De criteria voor de vergunning van windparken werden reeds tijdens 2000 uitgewerkt. Intussen worden de ondersteunende acties ten behoeve van het vergunningenbeleid, zoals het Windplan en de kwetsbaarheidskaarten, verder verfijnd. Tevens worden er specifieke overheidslocaties opgesteld die geschikt zijn voor het plaatsen van windturbines, fotovoltaïsche zonnepanelen en waterkrachtcentrales. Dit heeft reeds geleid tot het uitschrijven van de nodige aanbestedingen. Zie "Duidelijke vergunningsvoorwaarden en voldoende locaties voor milieuvriendelijke energieprojecten" op pag. 40.

Het instellen van energieprestatienormen en het werken met energiecertificaten maken de kostprijs van energieverbruik duidelijk. Via een ecobonus kan het gebruik van energie-efficiënte technologieën en producten worden aangemoedigd.

Een verbetering van de energieprestatie van gebouwen is één van de speerpunten van het energiebeleid. De begeleidende maatregelen voor de implementatie van een energieprestatieregelgeving zijn volop in voorbereiding.

Specifieke ecobonussen worden voorzien. Naast het reeds doorgevoerde verminderde btw-tarief voor de plaatsing van fotovoltaïsche zonnepanelen op private woningen, zullen er aan privé-personen vanaf het inkomstenjaar 2003 - aanslagjaar 2004, eveneens belastingverminderingen worden toegestaan op uitgaven voor de vervanging van oude verwarmingsketels, zonneboilers, fotovoltaïsche zonnepanelen, dubbele beglazing, isolatie van daken, thermostatische kranen, kamerthermostaten en de energie-audits van woningen.

1.3 Kwaliteit doet leven

De milieudruk die samenhangt met het fossiele energiegebruik, zal verminderd worden. CO₂ is daarbij het belangrijkste broeikasgas. De CO₂-emissie hangt bijna volledig samen met de verbranding van fossiele brandstoffen (energieopwekking). Op de milieuconferentie van Rio (1992) werd reeds de ernst van dit probleem vastgesteld. België ondertekende mee het Klimaatverdrag. Momenteel stijgen de emissies van de broeikasgassen nog steeds. De actieprogramma's uit het Milieubeleidsplan 1997-2001 met betrekking tot dit thema worden onverkort uitgevoerd. In de tweede helft van 2000 moet er een tussentijdse evaluatie plaatsvinden, zodat ze tijdig kunnen worden bijgestuurd.

De milieudruk moet worden verminderd door aanvullende maatregelen te nemen inzake energiebesparing, recuperatie van energie en omschakeling naar hernieuwbare energiebronnen (warmtekrachtkoppeling, waterkracht, wind- en zonne-energie, biomassa).

Belangrijk hierbij is de andere beleidsdomeinen bij het energiebeleid te betrekken. De invulling van de beslissingen van de Vlaams regering van 8 december 2001 en 20 april 2001 aangaande het Kyoto Protocol en het Klimaatplan Vlaanderen wordt behandeld in "Het Klimaatbeleid" op pag. 10.

2. Beleidsnota Energie 2000-2004: Met redenen omklede motie van het Vlaams Parlement van 23 februari 2000

Het Vlaams Parlement vraagt, in haar met redenen omklede motie betreffende de Beleidsnota Energie 2000-2004, de Vlaamse regering (*schuine tekst*):

1° bij de uitvoering van de beleidsnota Energie 1999-2004 rekening te houden met het budgettaire kader dat zich in de toekomst zal ontwikkelen enerzijds en met toekomstige maatschappelijke ontwikkelingen anderzijds die het desgevallend noodzakelijk kunnen maken doelstellingen en maatregelen zoals in de beleidsnota aangegeven, bij te sturen;

Zie respectievelijk “Het Klimaatbeleid” op pag. 10 en “Samenvatting van de beleidsopties en initiatieven ” op pag. 53.

2° bij de uitvoering van de beleidsnota Energie 1999-2004 prioritair werk te maken van de aangekondigde strategieën van rationeel energiegebruik om te voorkomen dat stroom, opgewekt door duurzame energiebronnen, op niet-efficiënte wijze zou worden aangewend;

Hierbij dient vooral verwezen te worden naar het derde deel van de beleidsbrief "Bevordering van het rationeel energiegebruik" vanaf pag. 23.

3° het reeds gestarte overleg tussen de Vlaamse minister van Energie en de Vlaamse minister van Ruimtelijke Ordening zo snel mogelijk te finaliseren, teneinde te komen tot een vergunningenbeleid met duidelijke criteria voor de inplanting van duurzame energiebronnen in Vlaanderen.

Zie "Duidelijke vergunningsvoorwaarden en voldoende locaties voor milieuvriendelijke energieprojecten" op pag. 40.

3. Voorbeeldrol van de overheid met betrekking tot energiebesparing: Resolutie van het Vlaams Parlement van 23 mei 2001

Het Vlaams Parlement vraagt, in haar resolutie van 23 mei betreffende de voorbeeldrol van de overheid met betrekking tot energiebesparing, aan de Vlaamse regering de nodige acties te ondernemen om deze voorbeeldrol waar te maken in haar administratieve overheidsgebouwen, zowel op het vlak van renovatie als nieuwbouw.

In eerste instantie dien ik hier te verwijzen naar de verschillende acties die besproken worden in de beleidsbrief van mijn collega bevoegd voor het beheer van de administratieve overheidsgebouwen. Hierbij is het evident dat vanuit het energiebeleid de volledige medewerking wordt toegezegd aan deze acties en dat waar mogelijk de nodige flankerende acties worden doorgevoerd of voorgesteld. Zie “Voorbeeldrol van de overheid” op pag. 37.

4. Realisatie van de Kyotodoelstellingen in Vlaanderen: Met redenen omklede motie van het Vlaams Parlement van 20 juni 2001

Het Vlaams Parlement vraagt in haar met redenen omklede motie aan de Vlaamse regering (*schuine tekst*):

1° haar engagement inzake de realisatie van de door ons land vastgelegde klimaatdoelstellingen te herbevestigen en als tussentijdse doelstelling te streven naar een stabilisatie van de CO₂-uitstoot in Vlaanderen in 2005 tegenover het referentiejaar 1990;

2° de ratificatie van het Kyotoprotocol bij het raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering zo snel mogelijk af te ronden, teneinde een voorbeeldrol binnen de EU te vervullen;

3° het parlement een gedocumenteerd overzicht te bezorgen van de Vlaamse beleidsmaatregelen die zullen worden aangewend om onze Kyotodoelstellingen te realiseren.

Voor wat mijn bevoegdheden inzake energie in relatie tot het klimaatbeleid betreft, meer specifiek betreffende het rationeel energiegebruik en de hernieuwbare energiebronnen, verwijs ik in eerste instantie naar het algemeen kader dat geschetst wordt in het volgende hoofdstuk “Het Klimaatbeleid” op pag. 10.

Met de hier voorliggende beleidsbrief stel ik als doel een gedocumenteerd overzicht te geven van de Vlaamse energiebeleidsmaatregelen die aangewend worden om de Kyotodoelstellingen te helpen realiseren. Als dusdanig zullen zij ook onderdeel gaan vormen van het Klimaatplan Vlaanderen dat zal worden voorgelegd aan de Vlaamse regering in het voorjaar van 2002.

AFDELING 2. HET REFERENTIEKADER VOOR HET VLAAMS ENERGIEBELEID

1. Het Klimaatbeleid

In uitvoering van het ‘Kaderverdrag inzake Klimaatsverandering’ van de Verenigde Naties werd in december 1997 op de Derde Conferentie van de Partijen overeenstemming bereikt over het Protocol van Kyoto. Dit Protocol legt bindende reductiedoelstellingen voor broeikasgasemissies vast voor de geïndustrialiseerde landen van het Klimaatverdrag. De broeikasgassen waarvoor de verplichtingen gelden, zijn koolstofdioxide (CO₂), methaan (CH₄), distikstofoxide (N₂O), onvolledig gefluoreerde koolwaterstoffen (HFK’s), perfluorkoolwaterstoffen (PFK’s) en zwavelhexafluoride (SF₆). De geïndustrialiseerde landen verbinden zich ertoe om hun broeikasgasemissies met gemiddeld 5% te reduce-

ren in de periode van 2008 tot 2012 ten opzichte van het referentiejaar 1990. De verplichtingen verschillen van land tot land. De lidstaten van de EU bereikten overeenstemming over de interne verdeling van de reductie-inspanningen. België heeft zich in 1997 bij de ondertekening van het Protocol van Kyoto geëngageerd om haar totale uitstoot van broeikasgassen met 7,5% te verminderen over de periode 2008-2012 ten opzichte van het referentiejaar 1990.

Voor de inwerkingtreding van het Protocol is het noodzakelijk dat 55 partijen het Protocol ratificeren (stand van zaken ratificatie dd. 27.08.2001: 39 partijen). Tegelijkertijd moet minstens 55 % van de equivalente CO₂-broeikasgassen uitgestoten door geïndustrialiseerde landen in het referentiejaar 1990 door ratificatie gedekt te zijn. Negentig dagen nadat aan beide voorwaarden voldaan is, treedt het Protocol in werking.

Het protocol van Kyoto is een juridisch bindend verdrag van gemengde aard. Zowel de drie gewesten als de federale overheid dienen het te bekrachtigen. De Vlaamse regering heeft op 8 december 2000 de politieke wil uitgedrukt om het Kyoto Protocol nog in de loop van 2001 te ratificeren. Het decreet houdende de instemming met het Kyoto Protocol, werd goedgekeurd door de Vlaamse regering op 14 september 2001.

De totale uitstoot van broeikasgassen (CO₂, CH₄, N₂O, HFK's, PFK's en SF₆) in Vlaanderen is in de periode 1990-1999 met 14 % gestegen. Om haar engagement ten opzichte van het Protocol van Kyoto te bevestigen, besliste de Vlaamse regering op 20 april 2001 dat de totale broeikasgasemissies in Vlaanderen in het jaar 2005 gestabiliseerd moeten worden op het niveau van 1990. Voorwaarde is wel dat de federale overheid zich ertoe verbindt om geïntegreerde maatregelen te nemen op het vlak van energie, transport, fiscaliteit en productnormering.

De dynamisering van het klimaatbeleid in Vlaanderen vraagt intensief overleg en samenwerking tussen diverse departementen. De Vlaamse regering heeft daarom de "Taskforce klimaatbeleid Vlaanderen" opgericht. De noodzakelijke doorstroming van informatie én het essentieel overleg tussen verschillende bevoegdheidsdomeinen wordt mogelijk binnen deze werkgroep. De Taskforce heeft als voornaamste opdracht om de emissies van broeikasgassen in Vlaanderen te reduceren door het voorbereiden en uitvoeren van een proactief klimaatbeleid. Op deze manier kan Vlaanderen haar voortrekkersrol rond dit mondiale milieuthema waarmaken. Dit moet in eerste instantie resulteren in de opmaak van een Vlaams Klimaatbeleidsplan tegen de lente van 2002.

De verbranding van fossiele brandstoffen voor energieopwekking veroorzaakt ongeveer 81% van de totale broeikasgasemissies in het Vlaamse Gewest. De uitstoot van CO₂ is tussen 1990-1999 aanzienlijk gestegen. Om deze tendens om te keren zal ik binnen mijn bevoegdheidsdomein energie aandacht besteden aan:

- de bevordering van rationeel gebruik van energie (REG);
- de uitwerking en uitvoering van actieplannen voor milieuvriendelijke energieproductie;
- de inpassing van deze maatregelen binnen het Vlaams Klimaatbeleidsplan.

2. Kerngegevens van het CO₂/REG-beleid

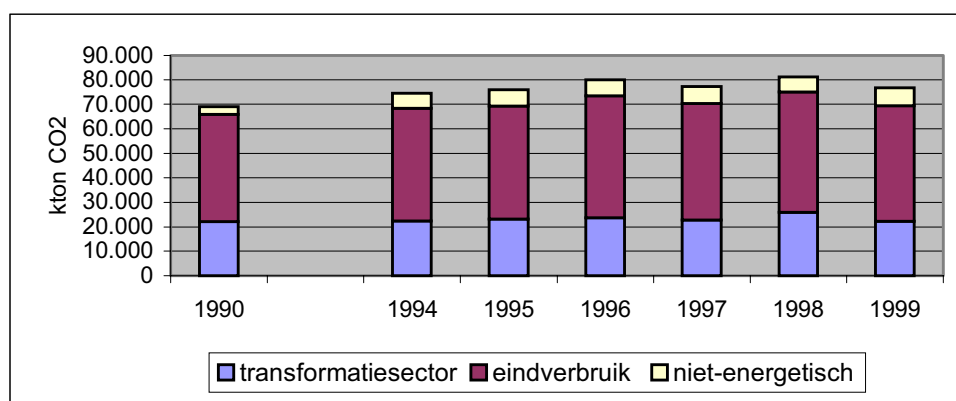
2.1 Algemeen

A. Verloop van het energiegebruik en de CO₂-uitstoot tussen 1990 en 1999

Sinds 1994 stelt Vito in opdracht van het Vlaamse Gewest energie- en CO₂-balansen voor Vlaanderen op. Medio 2001 verschenen de balansen voor 1999.

Figuur 1 toont de CO₂-emissies in Vlaanderen in 1990 en van 1994 tot 1999. Onderscheid wordt gemaakt tussen de hoeveelheid CO₂ geëmitteerd door de energietransformatiesector en de CO₂-emissies toe te schrijven aan het finaal energiegebruik. Een kleinere CO₂-bron wordt niet-energetisch genoemd en bevat de CO₂-emissies tengevolge van het gebruik van energie als grondstof (voornamelijk in de chemie) en de CO₂-emissies die niet-energiegebonden zijn (bij afvalverbranding, cement- en staalproductie).

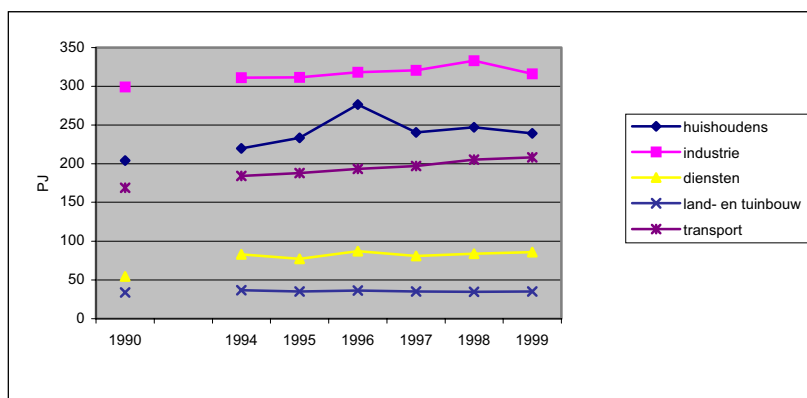
Volgens de IPCC-richtlijnen, worden de CO₂-emissies gerelateerd aan het finaal elektriciteitsverbruik aangerekend aan de transformatiesector, behalve de CO₂ uitgestoten door zelfproducenten (bijv. wkk en hernieuwbare energie) die aangerekend wordt aan de sectoren waartoe de zelfproducenten behoren.

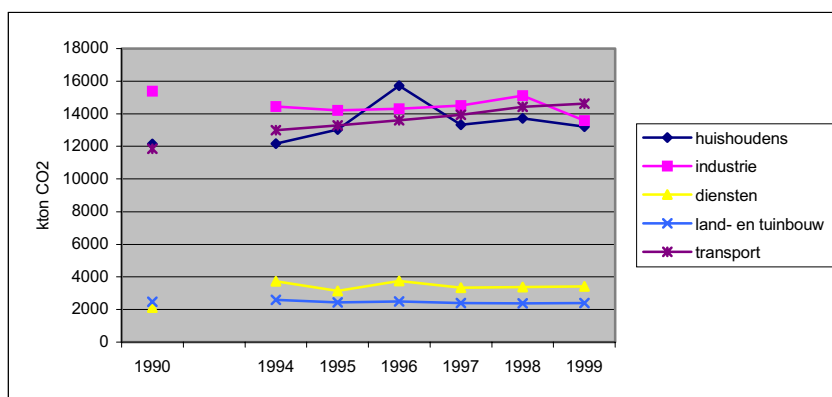
Figuur 1: CO₂-emissies in Vlaanderen in 1990 en van 1994 tot 1999

In 1999 werd in Vlaanderen 76.689 kton CO₂ uitgestoten. Dit is 11,1% meer dan in 1990. De CO₂-emissies van de transformatiesector (22.280 kton) maakten in 1999 29,0% van de totale CO₂-uitstoot uit en liggen iets boven het niveau van 1990 (+1,2%). De CO₂-emissies toe te schrijven aan het finaal energetisch gebruik (47.224 kton) hadden in 1999 een aandeel van 61,6% en waren met 7,4% gestegen ten opzichte van 1990. De niet-energetische CO₂-uitstoot in 1999 (7.185 kton) nam met 137% toe ten opzichte van 1990 en had een aandeel van 9,4% in de totale CO₂-uitstoot.

Op Figuur 2 en Figuur 3 wordt het verloop weergegeven van het finaal energiegebruik respectievelijk de CO₂-emissies in de diverse sectoren in Vlaanderen in 1990 en van 1994 tot 1999. In Tabel 2 worden de cijfers voor 1990, 1998 en 1999 naast elkaar gezet.

Figuur 2: verloop van het finaal energiegebruik in de diverse sectoren in Vlaanderen in 1990 en van 1994 tot 1999

Figuur 3: verloop van de CO₂-emissies gerelateerd aan het finaal energiegebruik in de diverse sectoren in Vlaanderen in 1990 en van 1994 tot 1999

	energie (PJ)				CO ₂ -emissies eindverbruikers(kton)			
	1990	1998	1999	%verschil 1999-1990	1990	1998	1999	%verschil 1999-1990
Huishoudens	204	247	239	+17%	12.140	13.725	13.212	+9%
Industrie	299	333	316	+6%	15.396	15.118	13.583	-12%
Diensten	55	84	86	+56%	2.121	3.388	3.411	+61%
Land- en tuinbouw	34	35	35	+3%	2.472	2.375	2.393	-3%
Transport	169	205	208	+23%	11.850	14.433	14.625	+23%
Totaal	761	904	884	+16%	43.979	49.040	47.224	+7%

Tabel 2: finaal energiegebruik en CO₂-uitstoot in de diverse sectoren in Vlaanderen in 1999 ten opzichte van 1990

De strategische REG-doelstellingen die ik in mijn Beleidsnota 2000-2004 heb gesteld ter vermindering van de CO₂-emissies in Vlaanderen, hebben betrekking op het finaal energiegebruik in de residentiële sector, de industrie en de dienstensector.

Huishoudens

Mijn doelstelling voor de residentiële sector is een vermindering van het absolute energiegebruik in 2004 ten opzichte van 1998.

Het energiegebruik in de huishoudelijke sector is erg klimaatgebonden. Zo ligt de piek van het afgelopen decennium in 1996, het koudste jaar. 1999 was het zachtste jaar sinds 1996. Onafhankelijk van de temperatuursinvloeden vertoont het energiegebruik in de huishoudelijke sector een stijgende trend. Niettegenstaande 1990 en 1999 ongeveer even zachte jaren waren, ligt het energieverbruik in 1999 (239 PJ) 17% hoger dan in 1990. De CO₂-uitstoot tengevolge van het brandstofgebruik bedroeg in 1999 13.212 kton en is t.o.v. 1990 in mindere mate toegenomen (+9%). De CO₂-uitstoot steeg niet evenredig met het energiegebruik door een toename van het marktaandeel van aardgas (+6% verbruik) in het nadeel van stookolie (-5% verbruik) en steenkool (-2% verbruik).

Industrie

Het sinds 1990 stijgend verloop van het energiegebruik in de industrie werd in 1999 (316 PJ) omgeboogen en lag slechts 6% hoger dan in 1990. De CO₂-uitstoot (exclusief CO₂-emissies gerelateerd aan het elektriciteitsverbruik) lag in 1999 (13.583 kton) 12% lager dan in 1990. De CO₂-emissies werden gunstig beïnvloed door brandstofomschakeling. Ten opzichte van 1990 daalde het verbruik van kolen met 17% en van olie met 36%, in het voordeel van aardgas waarvan het verbruik met 39% toenam.

Het absoluut energiegebruik in de industrie is sterk gebonden aan de economische activiteit. Energie-efficiëntiecijfers zijn veel correctere indicatoren van de energiebesparingsinspanningen die de industrie levert. Mijn doelstelling voor de industrie is dan ook een hogere energie-efficiëntie of anders gezegd een lagere energie-intensiteit (uitgedrukt in het energiegebruik t.o.v. de bruto toegevoegde waarde) in 2004 dan in 1998, of lager dan 235 kJ/frank bruto toegevoegde waarde (BTW).

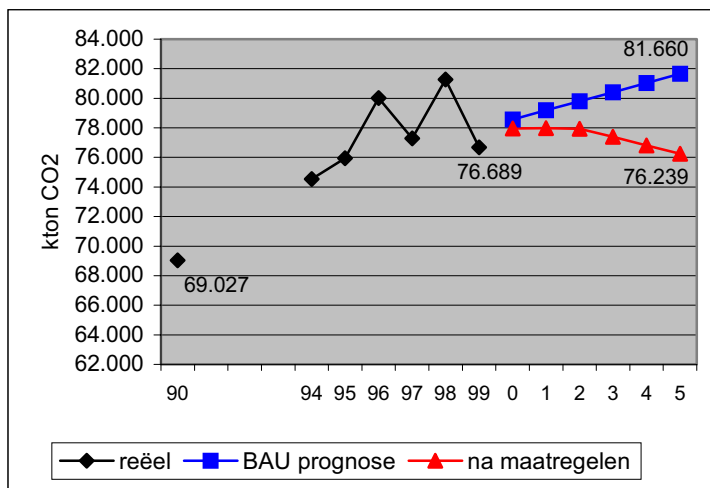
Diensten

Een toename van de energie-efficiëntie in 2004 t.o.v. 1998 heb ik ook voor de dienstensector vooropgesteld. Het absoluut energiegebruik (86 PJ) respectievelijk de CO₂-emissies (3.411 kton) lagen in 1999 56% respectievelijk 61% hoger dan in 1990, maar kenden de laatste jaren een constant verloop. De energie-intensiteit (uitgedrukt in het energiegebruik t.o.v. de bruto toegevoegde waarde) lag in 1998 op 27 kJ/frank BTW.

B. Prognoses voor de CO₂-uitstoot in 2005 en invulling stabilisatiedoelstelling 2005

De Vlaamse regering heeft beslist dat de broeikasgasemissies in Vlaanderen in het jaar 2005 gestabiliseerd moeten worden op het niveau van 1990, op voorwaarde dat de federale overheid zich ertoe verbindt om geïntegreerde maatregelen te nemen op het vlak van energie, transport, fiscaliteit en productnormering.

Op Figuur 4 wordt de autonome evolutie van de CO₂-uitstoot ingeschat tussen 2000 en 2005 (business-as-usual of BAU). Ze is voornamelijk afgeleid uit de prognoses in het MIRA-S 2000 rapport voor het finaal energiegebruik in de diverse sectoren.

Figuur 4: Prognoses van de CO₂-uitstoot in Vlaanderen, vóór en na maatregelen

Bij het uitblijven van beleidsmaatregelen wordt voorspeld dat de CO₂-uitstoot in 2005 81.660 kton zou bedragen, dit is 6,5% meer dan in 1999 en 18,3% meer dan in 1990. Om de stabilisatiedoelstelling te halen, moet de meeruitstoot van 12.633 kton in 2005 ten opzichte van 1990 weggewerkt worden door beleidsmaatregelen.

Op Figuur 4 staat ook aangegeven hoe de CO₂-emissies verlopen indien Vlaamse beleidsmaatregelen worden genomen. Na invoering van maatregelen voor de stimulering van de energiebesparende technieken uit het CO₂/REG-beleidsplan 1999 (voorgelegd aan de Vlaamse regering op 19 november 1999) en na invoering van benchmarking in de industrie, kan de CO₂-uitstoot in 2005 met 5.421 kton vermindert worden. De uitstoot in 2005 bedraagt dan 76.239 kton, wat ongeveer overeenkomt met het huidige niveau.

Om de stabilisatiedoelstelling te bereiken, bedraagt het CO₂-reductietekort na invoering van de Vlaamse maatregelen nog 7.212 kton. Dit tekort is als volgt gespreid over de sectoren :

- Transport: + 4.208 kton
- Niet-energetisch en niet- energiegebonden verbruik: + 3.707 kton
- Huishoudens, tertiair en land- en tuinbouw: + 1.641 kton
- Industrie: - 1.725 kton
- Transformatiesector: - 619 kton

De transportsector heeft het grootste aandeel in het stabilisatietekort. Er wordt verwacht dat de CO₂-uitstoot in een BAU-scenario jaarlijks met gemiddeld 1,5% zal blijven toenemen zodat de uitstoot in 2005 4.208 kton hoger zal liggen dan in 1990 (+35%). Ik heb de opdracht gegeven aan de bevoegde administratie om een ontwerp van mobiliteitsplan uit te werken. In dit plan wordt voor de transportsector gestreefd naar een stabilisatie van de CO₂-emissies in 2010 ten opzichte van 1990.

De tweede belangrijke post in het tekort is het niet-energetisch verbruik. Dit is voornamelijk te wijten aan de indienstname in het begin van de jaren '90 van een kraakinstallatie bij BASF. Dergelijke grote investeringen gebeuren niet vaak maar hebben een onomkeerbaar effect op de CO₂-balans.

Ook de residentiële en aanverwante sectoren dragen in belangrijke mate bij tot het tekort. Als de technieken uit het CO₂/REG-plan wijdverspreid worden (isolatie, energiezuinige verwarming, energiezuinige elektrische toestellen, relighting,...), dan kan de uitstoot in 2005 met 1.974 kton verminderd worden. Dit vraagt de invoering van nieuwe beleidsinstrumenten zoals REG-openbaredienstverplichtingen voor de energiebedrijven, energieprestatieregelgeving voor (ver)nieuwbouw, een na-isolatieprogramma voor de bestaande woningbouw, het CO₂/REG-decreet, enz. Deze instrumenten komen in de volgende hoofdstukken aan bod. Nadat het effect van deze maatregelen in rekening is gebracht, bedraagt het CO₂-reductietekort in de residentiële en aanverwante sectoren nog 1.641 kton.

In de industrie en in de transformatiesector kan de CO₂-uitstoot in 2005, mits het uitvoeren van Vlaamse beleidsmaatregelen, respectievelijk 1.725 kton en 619 kton lager liggen dan in 1990. De positieve vooruitzichten voor de industrie zijn voornamelijk afhankelijk van de promotie van warmtekrachtkoppeling en het van start gaan van benchmarkingconvenanten met de energie-intensieve sectoren. De verwachte CO₂-daling in de transformatiesector is verbonden met de doelstelling van 3% groenestroom, opgelegd door het Elektriciteitsdecreet.

De Taskforce Klimaatbeleid Vlaanderen is gemandateerd door de Vlaamse regering om gewestelijke beleidsinstrumenten te ontwikkelen voor de reductie van de CO₂-uitstoot. Deze zullen echter ontoereikend zijn om de stabilisatiedoelstelling te halen. Federale maatregelen op het vlak van transport, fiscaliteit, productnormering en andere zullen noodzakelijk zijn. De Vlaamse regering heeft dit ook als voorwaarde verbonden aan haar engagement om de uitstoot van broeikasgassen te stabiliseren.

2.2 Evolutie van de milieuvriendelijke energieproductie

A. Kerngegevens inzake hernieuwbare energie - Een stand van zaken in Vlaanderen – Nog aan te vullen in definitieve versie !

Windenergie

Tabel 3: geïnstalleerd vermogen en opbrengst van windenergie in Vlaanderen

	1997		1998		1999		2000		2001
Locatie	Vermogen (kW)	Productie (MWh)	Vermogen (kW)	Productie (MWh)	Vermogen (kW)	Productie (MWh)	Vermogen (kW)	Productie (MWh)	Vermogen (kW)
Zeebrugge	(1) 4.175	6.727	4.175	8.238	4.175		4.175		(9) 1.975
Zeebrugge	(2) 400	917	400	1.192	400		400		400
Zeebrugge			(3) 600	795	600		600		600
Zeebrugge									(9) 4.400
Zeebrugge Totaal			5.175	10.225	5.175	11.225	5.175	8.732	7.375
Hasselt			400	400	1.200	(4) 466	1.200	918	1.200
Middelkerke					660	(5) 217	660	1.521	660
Halle					1.650	(6) 143	1.650	2.328	1.650
Kallo							600	(7) 413	600
Brugge 1							3.000	(8) 1.407	3.000
Brugge 2									5.400
Eeklo									4.200
Lichtaart									660
Schelle									4.500
Zemst									1.200
Overige		(*) 210		(*) 210		(*) 210		(*) 210	
TOTAAL	4.575	7.854	5.575	10.835	8.685	12.261	12.285	15.529	30.445

(1) Windturbines op de oostelijke strekdam opgericht in 1986

(2) 1 bestaande 200 kW-turbine buiten gebruik gesteld en vervangen door een nieuwe 400 kW turbine

(3) Plaatsing van een nieuwe (extra) turbine van 600 kW op de oostelijke strekdam

(4) Productiecijfer voor het eerste onvolledige jaar waarin de turbines (2 x 400 kW) opgesteld werden (in productie: 19/11/'99)

(5) Productiecijfer voor het eerste onvolledige jaar waarin de turbine opgesteld werd (in productie: 29/7/'99)

(6) Productiecijfer voor het eerste onvolledige jaar waarin de turbine opgesteld werd (in productie: 20/12/'99)

(7) Productiecijfer voor het eerste onvolledige jaar waarin de turbine opgesteld werd (in productie: 20/9/'00)

(8) Productiecijfer voor het eerste onvolledige jaar waarin de turbine opgesteld werd (in productie: 24/10/'00)

(9) 11 bestaande 200 kW turbines buiten gebruik gesteld en vervangen door 11 nieuwe 400 kW turbines

(*) Raming van de productie van enkele kleine windturbines

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het geïnstalleerd vermogen aan windenergie in Vlaanderen tussen 2000 en 2001 meer dan verdubbeld is (van 12 naar 30 MW).

Fotovoltaïsche zonne-energie

De gegevens werden opgesteld aan de hand van de informatie die aan de overheid werd bezorgd in het kader van haar subsidieregeling "Resultaten van de subsidieregeling voor fotovoltaïsche zonnepanelen"

(zie pag. 43). Aangezien fotonvoltaïsche zonne-energie (PV) zonder subsidies zeer duur uitvalt, kan ervan worden uitgegaan dat deze cijfers een vrij volledig beeld geven van het recentelijk opgesteld vermogen in Vlaanderen. De cijfers voor 2000 en 2001 zijn slechts voorlopige cijfers. Hierbij wordt verondersteld dat alle aangevraagde projecten effectief worden gerealiseerd.

	Geïnstalleerd vermogen per jaar (kWp)	Geschatte bijkomende opbrengst per jaar (MWh)
1998	42	30
1999	78	60
2000	140	112
2001	280	224
Totaal	540	426

Tabel 4: geïnstalleerd vermogen en opbrengst van fotonvoltaïsche installaties in Vlaanderen

Sinds het in voege treden van de Vlaamse subsidieregeling voor PV-panelen, wordt er elk jaar een verdubbeling gerealiseerd op het vlak van de (bijkomende) elektriciteitsopbrengsten.

Thermische zonne-energie

Volgens cijfers van ODE-Vlaanderen werden er in 1998 in Vlaanderen 301 zonneboilers geplaatst voor een totaal oppervlak van 1.396 m². In 1999 werden er reeds 498 geplaatst voor een totaal collectoroppervlak van 2.001 m².

Het aantal jaarlijks geplaatste zonneboilers neemt toe. Dit blijkt ook uit het aantal premies die worden gegeven door de intercommunales. Uit deze cijfers kan eveneens afgeleid worden dat er, ofwel relatief minder aanvragen bij de intercommunales worden ingediend, ofwel dat de selectiviteit van de intercommunales in het toekennen van de premies toeneemt (1998: 65% van de installaties kregen een premie, 1999: minder dan 40% van de installaties kregen een premie).

Onderstaande gegevens zijn gebaseerd op de cijfers afkomstig van de intercommunales (zie ook "Actieplan Elektriciteitsdistributiesector" op pag. 34). Deze cijfers dekken het grootste en zeker het meest recente gedeelte van het opgesteld vermogen.

1996-1997	102 premies
1998	197 premies
1999	190 premies
2000	277 premies

Tabel 5: zonneboilerpremies van de intercommunales

Biomassa

Hieronder wordt de inventaris voor het jaar 2000 weergegeven evenals een overzicht van de geplande installaties van de biomassa-installaties in Vlaanderen.

Tabel 6: biomassa-installaties in Vlaanderen (toestand 2000)

	Installatie	Elektrisch		Thermisch	
		Vermogen (kWe)	Productie (MWh)	Vermogen (kWth)	Productie (GJ)
Waterzuiveringsslib	RWZI Zwalm	60	0		
	RWZI Zele	87	50		
	RWZI Sint-Truiden	194	448		
	RWZI Hasselt	280	386		1.049
	RWZI Genk	185	372		2.641
	RWZI Dendermonde	100	717		2.380
	RWZI Deurne			3.000	44.214
	RWZI Beerse				818
	Totaal	906	1.973	3.000	51.102
GFT-Vergisting	DRANCO I (1)	290	1.880		10.260
	DRANCO II (2)	1.318	2.500		13.626
	Totaal	1.608	4.380		23.886
Mest-Vergisting					
Stortgas (3)	IGEAN (Brecht)		1.796		
	IGEMO (Lier)		3.047		
	REMO (Houthalen-Helchteren)	469	12.930		
	Depovan (Rumbeke)	787	6.000		
	Interleuven (Pellenberg)		5.592		
	Totaal		29.365		
Afvalverbranding	MIWA		5.042		254.854
	IVOO		27.542		
	IVRO				103.115
	IVBO		33.211		93.451
	IMOG		21.577		
	IVMO				4.000
	Remi		30.990		
	Knokke-Heist				950
	Indaver B		150.383		
	ISVAG		53.425		
	Totaal		322.170		456.370
Houtafval	Brandhout huishoudens				13.350.000
	Houtafval huishoudens				451.440
	Bouw- en sloophout (4)				800.000
	Industrieel houtafval (5)				550.000
	Totaal				15.151.440
Energieteelten korte-rotatie-hout energiegewassen (6)					
	demonstratieproject Boom UIA		25.000		
	Totaal		25.000		

Tabel 7: verwachte bijkomende biomassa-installaties in Vlaanderen

	Installatie	Verwachtingen				Opstart
		Elektrisch		Thermisch		Datum
		Vermogen (kWe)	Productie (MWh)	Vermogen (kWth)	Productie (GJ)	
Waterzuiveringsslib	RWZI Leuven	265				juli 2001
GFT-Vergisting	Ieper	1.300	8.500			half 2002
Mest-Vergisting	MAV (Gent-Desteldonk)		7.160			juni 2000
Stortgas	REMO (Houthalen-Helchteren)	1.255				dec. 2000
	REMO (Houthalen-Helchteren)	1.255				juli 2001
	ILVA (St.-Lievens-Houtem)		6.000			eind 2000
	IOK (Beerse)					2001-2002
	Stevan (Lendeledede)					2002
	DDS (Dendermonde)		4.700			mei 2001
	IOK (Olen)					mei 2001
	IOK (Meerhout)					mei 2001
Afvalverbranding	INDAVER (Beveren)					
Restafvalvergisting	IGEAN	650	1.800			2002
	VERA	500	20.000			2004
Vergisting industrieel afval						
Houtafval	Recyclagepark Limburg	500	22.500			2004
Energieteelten korte-rotatie-hout energiegewassen						

Op relatief korte termijn wordt een bijkomende groenestroomproductie van minstens 70.660 MWh verwacht. Dit is dus een verdubbeling van hetgeen in 2000 werd geproduceerd (60.718 MWh, excl. afvalverbranding).

Waterkracht

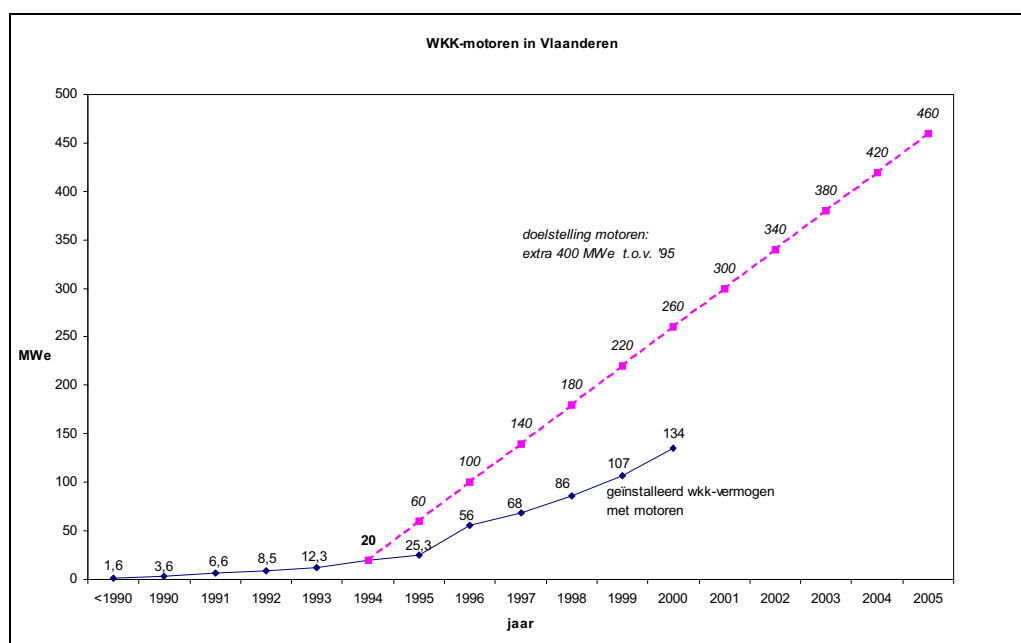
	Vermogen (kW)	Productie 1997 (GWh)	Productie 1998 (GWh)	Productie 1999 (GWh)
Locatie				
Rotselaar	70	0,357	0,473	0,498
Hoegaarden	33	0,038	0,065	0,072
Wijnegem	250	0,682	0,579	0,149
40 kleine watermolens	totaal 285	0,57	0,57	0,57
Totaal	638	1,647	1,687	1,289¹

Tabel 8: geïnstalleerd vermogen en opbrengst van waterkrachtinstallaties in Vlaanderen

¹ In Wijnegem werd een daling van de nettoproductie opgetekend doordat een tandwielkast moest vervangen worden.

B. Kerngegevens inzake warmtekrachtkoppeling - Een stand van zaken in Vlaanderen

De volgende figuren tonen de evolutie van de wkk-installaties in Vlaanderen met motoren, met gasturbines en het totaal aantal wkk-installaties (= gasmotoren + gasturbines + stoomturbines)². Telkens wordt het geïnstalleerd vermogen, het gepland vermogen (indien gekend) en het vermogen volgens de Vlaamse doelstelling voor wkk weergegeven (zie daarvoor "Stand van zaken Vlaamse doelstelling voor warmtekrachtkoppeling" op pag. 45). Deze doelstelling voorziet in een bijkomend vermogen van 1.200 MWe in het Vlaamse Gewest voor de periode 1995-2005. Daarbij wordt er van uitgegaan dat deze 1.200 megawatt voor 2/3 door gasturbines zal worden geleverd (=80 MWe bijkomend per jaar) en voor 1/3 door motoren (=40 MWe bijkomend per jaar). Alle cijfers zijn gebaseerd op een inventaris die jaarlijks (sinds 1998) geactualiseerd wordt door het Vlaams promotieorgaan voor warmtekrachtkoppeling (zie ook "Vlaams promotieorgaan voor warmtekrachtkoppeling" op pag. 45).

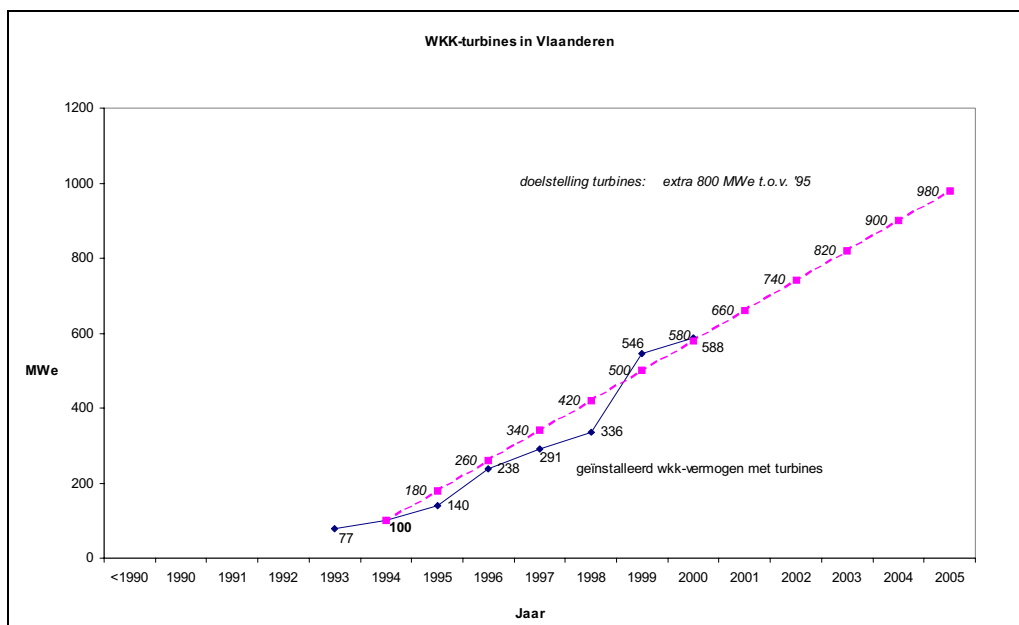

Figuur 5: wkk-installaties met motoren in Vlaanderen

Bovengaan de figuur toont de evolutie van het opgestelde vermogen van wkk-motoren in Vlaanderen tussen 1990 en 2000.

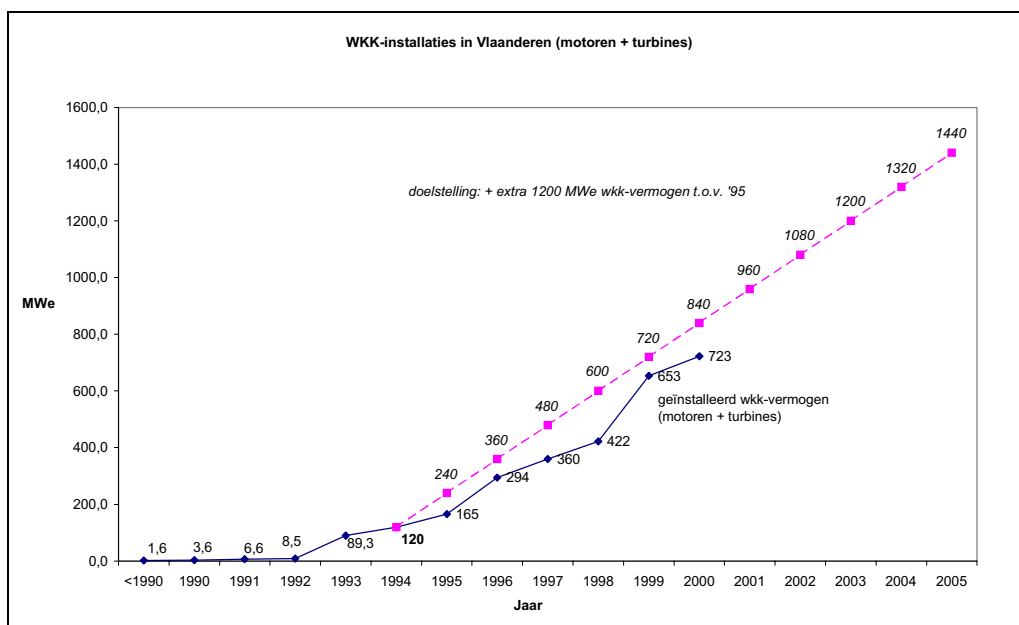
Uit de figuur blijkt ook dat het opgesteld vermogen in Vlaanderen sterk gestegen is vanaf 1995. Tussen 1995 en 1996 is het opgesteld vermogen verdubbeld van 25,3 MWe naar 56 MWe. In de laatste vier jaar is het opgesteld wkk-vermogen nogmaals verdubbeld zodat het opgesteld vermogen momenteel 134,6 MW bedraagt, verdeeld over 166 projecten.

² Er werd in deze grafieken enkel rekening gehouden met wkk motoren en turbines, niet met andere (pseudo-) wkk's die als te weinig kwaliteitsvol moeten beschouwd worden (bvb. stoomturbines).

Figuur 6: wkk-installaties met gasturbines in Vlaanderen

Het opgesteld wkk-vermogen in Vlaanderen met turbines bedraagt volgens de laatste inventarisatie van het gerealiseerde vermogen in 2000 588 MW elektrisch. In dat jaar werd één bijkomende turbine in bedrijf genomen. Alle wkk-installaties met turbines in Vlaanderen werden gebouwd in samenwerking met een energiebedrijf.

Figuur 7: totaal geïnstalleerde wkk-installaties in Vlaanderen (som vorige figuren motoren+turbines)

Hoewel het geïnstalleerd vermogen dus blijft toenemen, kan vastgesteld worden dat de kloof tussen doelstelling en realisaties groter wordt. De stijging van de olieprijs en de daaraan gekoppelde stijging van de aardgasprijs zijn de oorzaken van een sterke toename van de exploitatiekosten voor warmtekrachtinstallaties. Anderzijds oefent de liberalisering van de elektriciteitsmarkt een neerwaartse druk uit op de elektriciteitsprijs, waardoor de inkomsten dalen.

Daardoor zijn niet alleen nieuwe WKK-projecten niet meer financieel haalbaar, maar moeten ook bestaande installaties stilgelegd worden. Men mag dus vrezen dat verschillende installaties die meegerekend worden in de statistieken minder uren draaien dan voorheen. Nog meer dan vroeger verkiezen sommige gebruikers hun installaties stil te leggen en stroom uit het net te halen op momenten dat goedkopere stroom aangekocht kan worden ('s nachts).

AFDELING 3. BEVORDERING VAN HET RATIONEEL ENERGIEGEBRUIK

1. Stand van zaken uitvoering strategische projecten beleidsnota

1.1 Verbetering van de energieprestaties van woningen

A. Optimaliseren van het toezicht op de isolatiereglementering

Ongeveer 70% van het totaal energieverbruik voor huishoudelijk verbruik wordt besteed aan het verwarmen van de woning. Een goede woningisolatie is dan ook belangrijk op het vlak van energiebesparing en beperking van de CO₂-uitstoot.

De naleving van de isolatiereglementering wordt echter maar in beperkte mate opgevolgd. Uit een externe studie blijkt dat slechts 20% van de woningen die tussen 1992 en 1997 werden gebouwd, volledig voldoen aan de reglementering.

De bouwheren zijn onvoldoende vertrouwd met de isolatiereglementering. Door de reglementering te vereenvoudigen en de bouwheren te sensibiliseren over de financiële en de milieuvoordelen die verbonden zijn aan een degelijke isolatie, zal de naleving van de reglementering kunnen worden verbeterd.

De administratie voert momenteel op jaarbasis tussen de 450 en 500 werfcontroles uit.

De naleving van de isolatiereglementering en de aangekondigde nieuwe energieprestatiereglementering, zou beter gerealiseerd kunnen worden door de bouwheren en de architecten eerder te 'coachen' dan te controleren. Deze coaching moet worden georganiseerd vanuit het beleidsniveau dat het kortst bij de bouwheren staat, met name het gemeentelijk niveau. Vanuit de afdeling kan ingestaan worden voor de opleiding en begeleiding van de bevoegde gemeentelijke ambtenaren.

Daarom heb ik beslist om een aantal bijkomende ambtenaren van het Vlaamse gewest in te zetten, weliswaar eerder in functie van echte adviseur, actief op het vlak van de controle en sensibilisering aangaande de naleving van de isolatiereglementering.

De opdracht van deze nieuwe ambtenaren zou tweeledig zijn. Enerzijds het uitvoeren van steekproefsgewijze controles op de werven. Streefcijfer hierbij is 700 controles op jaarbasis (2% van de nieuwbouwwoningen). Anderzijds het sensibiliseren van de bevoegde gemeentelijke ambtenaren aangaande

de problematiek (gemeentelijke ambtenaren die bouw aanvragen behandelen en dus in rechtstreeks contact staan met de bouwheer en de architect). Door regelmatige contacten met en het begeleiden van deze gemeentelijke ambtenaren (ter beschikking stellen van standaardbrieven en relevante documentatie voor aanvragers van een bouwvergunning, wijzen op regelmatig weerkerende fouten in de door de architecten bij de bouw aanvraag gevoegde isolatieformulieren, ...) kan aan de bouwheren en architecten eerstelijnsinformatie verschaft worden over de financiële en milieuvoordelen van een goed geïsoleerde woning. Door de responsabilisering van de gemeentelijke ambtenaren zal de administratieve controle van de isolatieformulieren op termijn ook kunnen worden afgebouwd, waardoor meer tijd zal kunnen worden besteed aan steekproefsgewijze controles.

Vanuit de overtuiging dat de bouwheren en de architecten, omwille van het financieel en milieuvoordeel, vatbaar zijn voor het realiseren van een nieuwbouw die in overeenstemming is met de isolatiereglementering, zal een verdere sensibilisering en frequent overleg met de betrokkenen (bevoegde gemeentelijke ambtenaren, verenigingen van architecten,...) tot duidelijke resultaten leiden.

B.   Energieprestatieregelgeving voor gebouwen (EPR)

De huidige isolatiereglementering houdt enkel rekening met geleidingsverliezen langs de gebouwen-schil. Geleidingsverliezen bepalen evenwel slechts ongeveer één derde van het totaal energieverbruik. Willen we zuinig energiegebruik daadwerkelijk stimuleren, dan moeten we berekeningsmethodes en prestatieniveaus invoeren die met het totaal energieverbruik rekening houden, kortom een globale energieprestatieregelgeving (EPR).

In het “Decreet houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening”, goedgekeurd op 18 mei 1999, is reeds de mogelijkheid tot het invoeren van een EPR voorzien (artikel 100 §3).

Als voorbereiding op het uitwerken van een EPR, werd de beleidsondersteunende onderzoeksopdracht EPIGOON uitbesteed, wat staat voor EnergiePrestatie in Gebouwen: Onderzoek van ervaringen en Ontwikkeling van voorstellen voor Normering in Vlaanderen.

Het EPIGOON-project ontwikkelde een coherente methodiek voor een EPR. Dit voor zowel woningen als voor niet-woongebouwen. Hierbij worden garanties geboden om minimale prestaties van thermisch comfort (in winter én zomer) en luchtkwaliteit te behouden.

Dit project stond onder toezicht van het WTCB en liep in nauw overleg met de diverse beroepssectoren.

Een tweede probleem is dat er al te vaak een groot verschil is tussen de plannen bij de bouw aanvraag en de prestaties na afloop van de werken. Daarom moet een bewijsvoering bij oplevering van het gebouw mogelijk worden, om zo te komen tot een dossier “as built”.

De EPR-problematiek is sinds enkele jaren in diverse Europese lidstaten een zeer actueel thema. Diverse landen hebben al een dergelijke wetgeving van toepassing (o.a. Nederland, Frankrijk) of in voorbereiding (o.a. Duitsland).

Op de Raad Energie van 14 mei 2001 heeft de Europese Commissie haar voorstel van richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen toegelicht. Dit voorstel van richtlijn zal besproken worden tijdens de Raad Energie van 4 december 2001 tijdens het Belgisch EU-voorzitterschap.

Het voornaamste doel van deze ontwerp-richtlijn is betere energieprestaties van gebouwen in de EU te bevorderen en er zoveel mogelijk voor te zorgen dat alleen de meest kosteneffectieve maatregelen worden getroffen.

Wat het gebruik van energie in gebouwen betreft ten behoeve van verwarming, warm water, airconditioning of verlichting, wordt door de Europese Commissie het kosteneffectief besparingspotentieel op ongeveer 22% van het huidige verbruik geraamd. Dit potentieel zou tegen 2010 kunnen worden gerealiseerd.

Gezien het lage vernieuwingspercentage van gebouwen (levensduur van vijftig tot meer dan honderd jaar) ligt op de korte en middellange termijn volgens de Europese Commissie het grootste potentieel voor het verbeteren van energieprestaties bij het bestaande gebouwenbestand.

Energiebesparing in de bouwsector heeft veel verschillende economische en technische aspecten. In verschillende lidstaten zijn deze aspecten geïntegreerd in één systeem voor de beschrijving van energieprestaties van een gebouw.

Hoewel alle lidstaten minimumnormen toepassen, met name voor nieuwe gebouwen, bestaan er aanzienlijke verschillen in het niveau van de energieprestaties die deze normen voorschrijven. Deze verschillen duiden op een groot potentieel voor verbetering en op de noodzaak maatregelen te nemen om dit potentieel op de meest kosteneffectieve wijze te realiseren.

De voorgestelde richtlijn stelt een kader vast dat zal leiden tot meer coördinatie van wetgeving op dit gebied tussen de lidstaten. De praktische toepassing van dit kader zal evenwel voornamelijk onder de verantwoordelijkheid van de afzonderlijke lidstaten blijven vallen.

Het voorstel bevat vier kernelementen:

- Vaststelling van een algemeen kader voor een gemeenschappelijke berekeningsmethode voor de geïntegreerde energieprestatie van gebouwen.
- Toepassing van minimumnormen op de energieprestatie van nieuwe gebouwen en bepaalde bestaande gebouwen wanneer deze renovatie ondergaan.
- Certificeringssystemen voor nieuwe en bestaande gebouwen op basis van de bovengenoemde normen. Om de overdracht van informatie omtrent de energieprestaties van gebouwen en appartementen te vergemakkelijken, zouden er energiecificaten beschikbaar moeten komen voor nieuwe en bestaande gebouwen en woningen, wanneer deze worden gebouwd, verkocht of verhuurd. Deze certificering moet om de vijf jaar worden hernieuwd en dient vergezeld te gaan van een advies aangaande de verbetering van de energieprestaties van het gebouw.
- Specifieke keuring en beoordeling van verwarmingsketels en verwarmings-/koelingsinstallaties. In het geval van ketels van meer dan 15 jaar oud is een volledige keuring van de verwarmingsinstallatie vereist en dient aan de gebruikers advies te worden verstrekt over alternatieve oplossingen die

het energieverbruik kunnen verminderen. Vergelijkbare maatregelen dienen ook te worden getroffen voor koelsystemen, met name in grotere gebouwen.

De uitgewerkte EPR-voorstellen zijn in overeenstemming met de doelstellingen van deze richtlijn, met name de twee eerste kernelementen. Bovendien bieden de bepalingsmethodes tevens een kader voor de karakterisatie van de prestaties bij renovatiewerken.

1.2 Afsluiten van benchmarking- en auditconvenanten

• Benchmarkingconvenanten

Ik heb als doelstelling voor de ondernemingen gesteld dat zij hun energie-efficiëntie voortdurend moeten verbeteren. De ondernemingen van hun kant hebben de wens uitgedrukt om met de overheid convenanten af te sluiten. Daarom stel ik hen het convenant benchmarking voor.

Het convenant benchmarking is toepasselijk voor grote energie-intensieve bedrijven. Daaronder wordt verstaan alle bedrijven waarvan het jaarlijks energieverbruik 0,5 petajoule of groter is (in deze categorie vallen $\pm$ 100 bedrijven met tezamen 74 % van het industrieel energiegebruik). Door het convenant benchmarking te ondertekenen, verbinden de bedrijven zich om tot de wereldtop te behoren inzake energie-efficiëntie tegen 2008. Bereiken ze de top niet in 2008, dan moeten ze via speciale urgentie-maatregelen (flexibele mechanismen, kopen van emissierechten...) de top bereiken ten laatste tegen 2012.

Bedrijven die het convenant ondertekenen, zullen kunnen rekenen op een gehele of gedeeltelijke vrijstelling van eventuele CO₂-taksen of energietaksen, indien de wettelijke context dit toelaat.

Een ontwerptekst van het convenant benchmarking werd aanvankelijk besproken met de sectoren ijzer en staal, chemie, papier en karton. Later nam ook het VEV, namens de bedrijven in andere sectoren, aan de onderhandelingen deel.

De besprekingen waren intens maar leidden tot een tekst die aanvaardbaar is voor alle partijen. Daarom verwacht ik dat een belangrijk aantal ondernemingen van de sectoren ijzer en staal, chemie, papier en karton tot het convenant zal toetreden.

Op vraag van enkele andere sectoren die geen voorafgaande Nota van Wederzijds begrip met de Vlaamse overheid afgesloten hadden, zijn er voorbereidende informele gesprekken gestart met de sectoren hout (Febelhout), technologie en metaal (Agoria) en voeding (Fevia). Ook deze sectoren hebben een aantal grote energie-intensieve ondernemingen in hun rangen. Diezelfde sectoren hebben eveneens een grote belangstelling voor een convenant voor kleine energie-intensieve bedrijven (energieverbruik tussen 0,1 en 0,5 petajoule per jaar), die een belangrijk gedeelte van hun leden uitmaken.

- **Auditconvenanten**

Een ontwerptekst is klaar voor een zogenaamde "auditconvenant" voor energie-intensieve bedrijven met een energieverbruik tussen 0,1 en 0,5 petajoule per jaar ($\pm$ 270 bedrijven met tezamen 20 % van het industrieel energieverbruik).

Ondernemingen die dit convenant ondertekenen zullen een grondige doorlichting van hun bedrijf moeten laten uitvoeren door een expert in hun branche. Deze audit zal het energiebesparingspotentieel van het bedrijf bepalen. Het bedrijf verbindt zich ertoe al de energiebesparende maatregelen, met een terugverdientijd van vijf jaar en minder, effectief uit te voeren. Deze bedrijven zullen dan eveneens kunnen rekenen op een tegemoetkoming ten opzichte van een eventuele CO₂ - of energietaks.

Ik verwacht dat eens het convenant benchmarking door alle partijen is goedgekeurd, het auditconvenant op zijn beurt snel goedgekeurd zal worden.

1.3 CO₂/REG-decreet

A. Een ecologische noodzaak

In mijn beleidsnota Energie 2000-2004 heb ik de stimulering van het rationeel gebruik van energie omschreven als één van de basisdoelstellingen van het Vlaams energiebeleid. Daarnaast is ook de verhoging van een milieuvriendelijke energieproductie in de globale energievoorziening een basisdoelstelling van het Vlaams energiebeleid.

Deze twee doelstellingen kaderen in de algemene doelstelling van het Vlaams Gewest om de uitstoot van broeikasgassen tegen te gaan. In Vlaanderen bestaan de broeikasgasemissies voor ongeveer 80% uit CO₂-emissies, die op hun beurt bijna volledig afkomstig zijn van het verbruik van fossiele brandstoffen.

Door rationeel met energie om te gaan en door minder energie te verbruiken, zal minder energie geproduceerd dienen te worden, wat leidt tot een vermindering van de uitstoot van CO₂. Ook door de vervanging van de energieproductie uit fossiele brandstoffen door milieuvriendelijke energieproductie zullen de emissies van CO₂ kunnen verminderen.

Daarom heb ik een voorontwerp van decreet tot vermindering van de CO₂-uitstoot in Vlaanderen door het bevorderen van het rationeel energiegebruik en de milieuvriendelijke energieproductie voorbereid, afgekort CO₂/REG-decreet.

Dit voorontwerp van decreet heeft als doel:

- de decretale basis te vormen voor het Vlaamse beleid inzake de vermindering van de CO₂-uitstoot, het voornaamste broeikasgas, door de bevordering van het rationeel energiegebruik en het gebruik van hernieuwbare energiebronnen;
- de versterking van de decretale onderbouw van de gewestelijke energiebevoegdheden inzake rationeel energiegebruik en hernieuwbare energiebronnen;

- een decretale basis te zijn voor toekomstige subsidieregelingen van de Vlaamse regering ter bevordering van het rationeel energiegebruik en de hernieuwbare energiebronnen;
- de decretale basis voor openbardienstverplichtingen inzake REG en verwarming die zullen worden opgelegd aan de gas-, stookolie- en steenkoolsector.

Voor deze laatste categorie zal ik nagaan in welke mate er verplichtingen kunnen opgelegd worden aan de gas-, stookolie- en steenkoolsector, bijvoorbeeld:

- de inschakeling van leveranciers van aardgas, stookolie en steenkool bij de naleving van de keuringsverplichting voor de verwarmingsinstallaties die meer dan 15 jaar oud zijn;
- de uitvoering van energiebesparingsprogramma's;
- het opleggen van de verplichting aan de leveranciers van stookolie en steenkool om bij iedere levering van deze brandstoffen een beknopte REG-brochure ter beschikking te stellen van de klant. De leveranciers van aardgas zouden dit bij de jaarlijkse afrekeningsfactuur moeten voegen.

Het CO₂/REG-decreet dient beschouwd te worden als een kaderdecreet waarbij de concrete invulling zal gebeuren via uitvoeringsbesluiten.

Voor de financiering van de subsidiemaatregelen met betrekking tot rationeel energiegebruik, zal de Vlaamse regering beschikken over de kredieten van het Energiefonds dat werd opgericht in het kader van het Elektriciteitsdecreet en dat gefinancierd zal worden vanuit de verschillende energiesectoren. Daarnaast zal de budgettaire weerslag van specifieke subsidiereglementeringen voor de stimulering van hernieuwbare energiebronnen worden aangerekend op het Fonds Hernieuwbare Energiebronnen, eveneens opgericht in het Elektriciteitsdecreet.

B. Sociaal-economische voordelen

Ten slotte wil ik benadrukken dat ik met dit CO₂/REG-decreet niet enkel een ecologische maatregel vooropstel, maar evengoed een bijdrage lever op sociaal-economisch vlak.

Hierbij laat ik mij leiden door een studie die ik heb laten uitvoeren naar de tewerkstellingseffecten van mijn beleid voor het aanmoedigen van het rationeel energiegebruik en het bevorderen van de milieuvriendelijke energieproductie.

Deze studie heeft de actuele en geplande maatregelen uit het Vlaams CO₂/REG-beleidsplan onder de loep genomen. Zij komen tot de bevinding dat energiebesparende investeringen een duidelijk positieve invloed hebben op de tewerkstelling in Vlaanderen, zowel op kwantitatief als op kwalitatief vlak.

De actuele energiebesparingsmaatregelen bieden in 2001 en 2002 extra werkgelegenheid aan een 900-tal personen per jaar.

Nieuwe beleidsinstrumenten worden uitgewerkt om vanaf 2003 een breder pakket aan energiezuinige technieken te stimuleren. Hierdoor zouden tussen 2003 en 2010 ongeveer 7200 personen per jaar aan de slag kunnen.

- Tussen nu en 2010 kan de helft van het bijkomend aantal banen gecreëerd worden in de isolatiesector. Het vervangen van enkel glas door dubbel glas in de bestaande woningen is hier de meest arbeidsintensieve maatregel.
- 35% van de bijkomende arbeidskrachten kunnen aan het werk in de verwarmingssector. Vooral het vervangen van elektrische verwarming door aardgasverwarming in de bestaande woningen en het vernieuwen van oude verwarmingsketels leveren heel wat jobs op.
- Ook het aanwenden van hernieuwbare energiebronnen in de plaats van klassieke energieproductie betekent een stimulans voor de arbeidsmarkt (10% van het totaal aantal bijkomende banen).

De banencreatie biedt toekomstperspectieven voor laaggeschoolden die, na de nodige praktijkopleiding, een volwaardige job kunnen uitoefenen.

Een belangrijke boodschap van de studie is dat energiebesparingsdoelstellingen niet als een economische en sociale rem maar als een kans op kwalitatieve groei voor welbepaalde sectoren en werkgelegenheid kunnen worden beschouwd.

1.4 REG-openbaredienstverplichtingen

In de beleidsnota Energie 2000-2004 werd het uitwerken van een REG-norm ter responsabilisering van de energiebedrijven omschreven als één van de strategische projecten om de REG-doelstellingen in te vullen. Een REG-norm is een minimale doelstelling van energiegebruik of energie-efficiëntie die de energiebedrijven bij hun klanten moeten realiseren.

Op basis van een beleidsondersteunend onderzoek werd een systeem uitgewerkt waarbij, in uitvoering van het Elektriciteitsdecreet, aan de netbeheerders en leveranciers REG-verplichtingen als openbaredienstverplichting worden opgelegd.

Ik heb ervoor gekozen om aan de netbeheerders een resultaatsverbintenis op te leggen. Dit biedt meer garanties voor het effectief bereiken van een besparingsdoelstelling dan een actie- of een middelenverbintenis. Vanaf 2003 wordt iedere netbeheerder verplicht om jaarlijks een hoeveelheid primaire energie te besparen. Als totale resultaatsverbintenis wordt een primaire energiebesparing equivalent aan 150 GWh eindverbruik vooropgesteld.

De netbeheerders zullen daarvoor REG-tegemoetkomingen geraamd op 1,6 miljard BEF dienen toe te kennen aan de verbruikers.

Netbeheerders die hun resultaatsverbintenis niet behalen, zullen worden beboet a rato van 4,1 frank per kWh te weinig bespaarde primaire energie.

Verder moeten de netbeheerders een aantal verplichte REG-activiteiten uitvoeren:

- het verstrekken van REG-advies en –informatie;
- het aanstellen van een REG-adviseur in elk klantenkantoor;
- het ter beschikking stellen van verbruiksgegevens op vraag van een hoogspanningsklant;

- het ter beschikking stellen van verbruiksgegevens per subsector aan de overheid voor het opstellen van de energiebalansen.

Ook aan de leverancier worden een aantal acties opgelegd. De leverancier moet op de factuur zowel het verbruik van de drie voorgaande jaren als de oorsprong van de geleverde elektriciteit duidelijk vermelden.

Tenslotte is het zowel voor de netbeheerder als voor de leverancier verboden om promotie te voeren voor elektrische verwarming. Het verbruik van elektrische verwarming veroorzaakt immers een primair energieverbruik dat twee tot drie maal hoger ligt dan bij gebruik van aardgas of stookolie.

De Vlaamse regering heeft het uitvoeringsbesluit inzake de openbardienstverplichtingen ter bevordering van het rationeel energiegebruik principieel goedgekeurd.

Het besluit werd voor advies voorgelegd aan de MiNa-Raad en de SERV.

1.5 Communicatiestrategie

A. Uitvoering van het communicatieplan 2001

De Vlaamse overheid startte in 2000 voor het eerst met een vrij grootschalige sensibiliserings- en gedragswijzigingscampagne inzake rationeel energiegebruik. Hiervoor werd een professioneel communicatiebureau aangetrokken.

Na de start met een koepelcampagne en de creatie van een draagvlak voor energiebesparing, werd in het voorjaar van 2001 verder gefocust op energiebesparing bij het bouwen en verbouwen voor particulieren. De bouwheer en de architect worden aangemoedigd om reeds bij het maken van de bouwplannen te denken aan energiebesparing. In een latere fase van het bouwproces is het meestal te laat om nog veel energiebesparende investeringen door te voeren. Het brochuremateriaal en de website rond energiezuinig bouwen en verbouwen werden volledig geactualiseerd.

In het najaar van 2001 werd via een TV-spot 'energie verspillen is net zo dom als voedsel verspillen' de bewustmaking op het vlak van energiebesparing binnen het huisgezin aangemoedigd. Er wordt daarbij benadrukt dat energie besparen zowel goed is voor de eigen portemonnee als voor het milieu. Iedereen heeft in de eerste plaats de verantwoordelijkheid om binnen zijn eigen leefomgeving energie te besparen, wat alleen maar voordelen heeft.

Een ander belangrijk communicatiemoment is de tweejaarlijkse organisatie van de Maand van de Energiebesparing. Na de succesvolle editie van oktober 2000 zijn we reeds volop gestart met de voorbereiding van de editie oktober 2002. Het is mijn doelstelling om dit evenement een nog grotere weerklank te laten vinden bij zowel de professionele doelgroepen als bij de huishoudens en binnen de overheid. De Maand van de Energiebesparing zal in 2002 worden ondersteund door een uitgebreide communicatiecampagne.

In de loop van 2001 werden een ruim aantal nieuwe publicaties inzake energiebesparing uitgegeven en grootschalig verspreid. Het betreft volgende publicaties:

- Moderne kantoren: meer comfort met minder energie (15.000 ex.);
- Energie in de glastuinbouw: van kennis tot besparing (6.000 ex.);
- Ideeën voor energiezuinig wonen (30.000 ex.);
- Ideeën voor energiezuinig bouwen en verbouwen (35.000 ex.);
- Energie besparen bij u thuis en in uw bedrijf: premies en acties van uw elektriciteits- en aardgasleveranciers 2001 (45.000 ex.);
- Warmte uit zonlicht (10.000 ex.);
- Elektriciteit uit zonlicht (10.000 ex.);
- 75% subsidie voor fotovoltaïsche zonnepanelen (16.500 ex.);
- Biomassa (5.000 ex.);
- Duurzame energie: wegwijzer 2001 (10.000 ex.).

B. Krachtlijnen van het communicatieplan 2002

Voor 2002 streef ik continuïteit na op het vlak van communicatie voor energiebesparing en hernieuwbare energiebronnen. Dezelfde campagnestijl zal gehanteerd worden waarbij de nadruk zal liggen op printadvertenties, radio- en televisiespots, direct mail, e-communicatie.

De volgende campagneonderdelen zullen aan bod komen:

- print-communicatiecampagne inzake energieprestatieregelgeving
- multi-mediacampagne naar aanleiding van de Maand van de Energiebesparing in oktober 2002 met onder andere TV-spot, radiocampagne, printadvertentie, e-communicatie, evenementen
- interne sensibiliseringscampagne via toolbox binnen de overheid
- aankondiging van de federale fiscale aanmoedigingsmaatregelen op het vlak van energiebesparing

Deze campagnes zullen verder ondersteund worden met het vereiste foldermateriaal.

De centrale slogan wordt: "Energie sparen: de winst is voor u en het milieu".

2. Stand van zaken sectoroverleg

2.1 Overleg met de energiegebruikers

A. Taakgroep Isolatie

In de taakgroep isolatie pleegt de overheid overleg met de isolatiesector aangaande energiebesparingen binnen de private woningbouwmarkt op het vlak van isolatie en ventilatie. De grootste energiebesparing kan bereikt worden in het bestaande woningpark via de aanmoediging van na-isolatie. De gemiddelde woning heeft een isolatiepeil van $K = 137$ en is dus slecht geïsoleerd. De eenvoudigste en meest besparende ingrepen zijn het aanbrengen van dakisolatie en hoogrendementsbeglazing. Deze maatregelen hebben een belangrijke invloed op het energieverbruik voor verwarming.

In de loop van 2001 werd binnen de taakgroep een praktijk-voorbeeldproject uitgewerkt op een bestaande slecht geïsoleerde woning waarbij de mogelijke energiebesparende maatregelen werden onderzocht en waarbij in een volgende fase de woning vakkundig zal worden geïsoleerd. Op die manier zal duidelijk gemaakt worden welke energiebesparende maatregelen op een rendabele manier kunnen worden uitgevoerd en hoe groot de energiebesparing zal zijn. Rond dit project zal ook de nodige communicatie voorzien worden.

In 2001 heeft de taakgroep de publicatie van de brochure ‘Ideeën voor energiezuinig bouwen en verbouwen : isoleren, verwarmen en ventileren’ mee begeleid en werd ook overleg gevoerd omtrent de laatste ontwikkelingen bij de invoering van de energieprestatieregelgeving.

B. Taakgroep Kantoren, Architecten, Adviesbureaus en Bouwpromotoren

De taakgroep omtrent kantoren, architecten, adviesbureaus en bouwpromotoren werkte in de loop van 2001 de brochure ‘Moderne kantoren, meer comfort met minder energie’ uit, die werd gepubliceerd en grootschalig verspreid bij de professionele bouwheren, de architecten, de ingenieursbureaus en de immobiliënkantoren. De taakgroep zal zich in de toekomst verder bezinnen over de voorbeeldfunctie van de overheid op het vlak van energiebesparing.

C. Taakgroep Scholen

De taakgroep heeft zich vooral toegelegd op de redactie van twee nieuwe thema's in de reeks “Energie besparen op school”, die zich richt naar directies en gebouwenbeheerders van lagere en secundaire scholen. Dit jaar werd gekozen voor een uitgebreid thema over verlichting en een informatief thema over hernieuwbare energie. Verder werd het overleg opgestart rond de ontwikkeling van een educatief project rond energie. Hiervoor zal worden samengewerkt met de Groene School.

Ook in 2002 zal het overleg met de onderwijsnetten, de DIGO, het Gemeenschapsonderwijs en de Groene School op regelmatige basis worden verder gezet. De klemtoon zal worden gelegd op de sensibilisering van leerlingen. Het onderwijs en in het bijzonder de leerlingen zullen dan ook een belangrijke doelgroep vormen tijdens de Maand van de Energiebesparing in oktober 2002. Eén van de initiatieven die gedurende deze maand zal worden georganiseerd is een rondreis langs hernieuwbare energie-installaties om leerlingen kennis te laten maken met de toekomstige energiebronnen.

D. Taakgroep Verzorgingsinstellingen

De Taakgroep Verzorgingsinstellingen bestaat uit vertegenwoordigers van de verzorgingssector (VTDV, VVI, VOV, COVABE), het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en het kabinet van de Vlaamse minister bevoegd voor welzijn en gezondheid.

De taakgroep heeft meegewerkt aan de verspreiding in de sector van een studie uitgevoerd door Vito, waarin vastgesteld werd dat een besparing van 30% mogelijk is op de brandstoffactuur. De taakgroep heeft op een studiedag de mogelijkheden tot energiebesparing in de verzorgingsinstellingen toegelicht.

Verder heeft de taakgroep gewezen op een belangrijk knelpunt in verband met investeringen van nieuwbouw. De taakgroep heeft bij het federaal ministerie van Sociale Zaken aangedrongen op de aanpassing van het kostenplafond, dat nu 55.000 Bef/m² bedraagt, en dat de subsidiëring limiteert. Er ligt nu een voorstel tot wijziging van het Ministerieel Besluit van 4 September 1978 klaar, waarbij, na goedkeuring, het mogelijk zal zijn het plafond te overschrijden voor investeringen specifiek bedoeld om energie te besparen.

E. Taakgroep Industrie

De Taakgroep Industrie bestaat uit vertegenwoordigers van de sectoren ijzer en staal, chemie, AGORIA-Vlaanderen en het VEV, dat de overige sectoren vertegenwoordigt.

Er zijn in het voorbije jaar geen formele vergaderingen geweest, wat echter niet betekent dat de activiteiten stilliggen. Alle gesprekken met deze sectoren hebben zich nu namelijk toegespitst op het voorbereiden van convenanten. Deze convenanten worden elders in de beleidsbrief behandeld onder de titel “Afsluiten van benchmarking- en auditconvenanten” op pag. 26.

F. Taakgroep Tuinbouw

De Taakgroep Tuinbouw bestaat uit vertegenwoordigers van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, het Ministerie van Landbouw, het Centrum voor Landbouweconomie, de Boerenbond, de proefcentra voor groenteteelt en sierteelt, universiteiten en hogescholen, onderzoeksinstituten, de GOM's en de energiebedrijven.

De taakgroep heeft zich in 2000 toegelegd op het schrijven van het technisch boek “Energie in de glastuinbouw. Van kennis tot besparing”, dat op het einde van het jaar door de administraties Economie en Land- en Tuinbouw werd uitgegeven. Enerzijds wordt in het boek ingegaan op de energiebesparende mogelijkheden bij investeringen in kassen en installaties. Anderzijds wijst het boek de tuinder ook op eenvoudige en goedkope maatregelen om energievervalsing tegen te gaan. Ik heb het boek, samen met mijn collega bevoegd voor leefmilieu en landbouw, aangekondigd op informatienamiddagen voor de sectoren sierteelt en groenteteelt. Nadien werd het boek via diverse kanalen verspreid (beroepsverenigingen, onderwijs, GOM's, energiesector, proefcentra,...). De verspreiding zal ook in 2002 worden verdergezet.

Informatieverschaffing is één van de acties die door de taakgroep naar voor werd gebracht om de energie-efficiëntie in de sector te verhogen. Een andere belangrijke maatregel is het bevorderen van WKK. In 2000 stond in de Vlaamse glastuinbouw 60 MW_e aan WKK-installaties opgesteld, dit is 16% van het technisch potentieel. De vooruitzichten zijn onzeker omwille van de nieuwe marktomgeving, waaronder de situatie op de energiemarkten. In 2002 zullen de kansen voor WKK in de tuinbouw worden ingeschat en zal aandacht besteed worden aan de mogelijke stimuleringsmaatregelen.

2.2 Overleg met de energiesector

A. Actieplan Elektriciteitsdistributiesector

Reeds sinds 1996 wordt in de taakgroep “Elektriciteitsdistributie” overleg gepleegd tussen de Vlaamse overheid en de elektriciteitsverdelers over de aanwending van de middelen die via een aanbeveling van het Controlecomité voor de Elektriciteit en het Gas ter beschikking worden gesteld voor de uitvoering van REG-programma's via het zogenaamde REG-fonds “elektriciteitsdistributie”.

De afspraken die uit dit overleg voortvloeien, worden jaarlijks geformaliseerd in een actieplan. De taakgroep staat eveneens in voor de opvolging en de evaluatie van de afgesproken acties.

Midden van dit jaar werd de evaluatie van het actieplan 2000 afgerond. Uit deze evaluatie blijkt dat de elektriciteitsdistributiesector slechts 232 miljoen frank van het beschikbare budget van 265 miljoen frank besteedde. Dit is aanzienlijk minder dan de voorbije jaren. Ter vergelijking: in 1999 werd 513 miljoen frank besteed en in 1998 422 miljoen frank.

Ongeveer 80% van de uitgaven of 185 miljoen frank werd besteed aan REG-acties. De inspanningen werden verdeeld over verschillende doelgroepen:

- 36% van dit bedrag werd besteed aan acties in de residentiële sector. Het betrof premies voor zonneboilers en warmtepompen, energieaudits en informatie- en sensibiliseringscampagnes.
- 24% of bijna 44 miljoen frank werd gespendeerd aan acties voor gemeenten. Hieronder vielen energieaudits en energieboekhoudingen, premies voor energiezuinige technieken en algemene sensibiliseringsacties.
- 40% werd uitgegeven aan acties specifiek gericht naar de tertiaire sector en de industrie, waaronder premies voor relighting en snelheidsvariators, energieaudits en sensibiliseringscampagnes.

De overige 20% van de uitgaven werd als volgt besteed: 4% ging naar de verwerving van know-how en 13% naar het administratieve beheer van de acties. De overige 3% werd gebruikt voor de toekenning van extra-tarifaire steun voor hernieuwbare energie, de zgn. groene frank.

Om de acties meer uniform te maken en beter af te stemmen op het Vlaamse energiebeleid werden in 2000 een aantal gemeenschappelijke acties afgesproken. Dit zijn acties die door alle intercommunales worden uitgevoerd en waaraan minstens 50% van het beschikbare budget voor acties moet worden besteed. Het betrof het uitvoeren van energieaudits in scholen, kantoren, verzorgingsinstellingen en woningen, het opstarten van een energieboekhouding, het toekennen van een premie voor zonneboilers, het voeren van sensibiliseringscampagnes over REG en lichthinder en de deelname aan de Maand van de Energiebesparing. Deze acties werden aangevuld met catalogusacties, waaruit de intercommunales vrij konden kiezen.

Ik heb echter moeten vaststellen dat de afspraken rond de gemeenschappelijke acties niet werden nagekomen. Amper 25% van het budget voor acties ging naar het gemeenschappelijke gedeelte (wat overeenkomt met 16% van het totale beschikbare budget). Een aantal acties werden door sommige intercommunales zelfs helemaal niet uitgevoerd. Wel dient opgemerkt te worden dat het naleven van de gemaakte afspraken sterk afhankelijk is van intercommunale tot intercommunale.

De cijfers over het energiebesparingseffect van de acties, zullen pas eind 2001 beschikbaar zijn.

Wat het actieplan 2001 betreft, heb ik ervoor geopteerd om op dezelfde manier te werk te gaan als in 2000. Alle gemeenschappelijke acties werden in 2001 ongewijzigd verder gezet. Aan de catalogusacties werd één actie toegevoegd namelijk het toekennen van een premie voor een warmtepompboiler in de huishoudelijke sector. De acties van de elektriciteitsdistributiesector werden samen met de acties van de aardgassector in een overzichtelijke brochure gegoten (oplage 45.000 exemplaren). Deze brochure werd op grote schaal verspreid naar de gemeenten en bibliotheken, scholen, verzorgingsinstellingen, bedrijven en particulieren. De acties worden ook bekendgemaakt op bouwbeurzen. Het blijft wel zo dat het welslagen van een actie vooral afhangt van de promotiecampagnes die door de intercommunes worden gevoerd.

Zoals uit de evaluatie van de acties van 2000 nogmaals gebleken is, leidt het gevoerde overleg niet tot voldoende resultaten. De gewesten die bevoegd zijn voor het rationeel gebruik van energie hebben te weinig impact op de actieplannen. Bovendien is in een vrijgemaakte energiemarkt een aangepaste regeling nodig om energiebedrijven aan te sporen om REG-acties uit te voeren.

De huidige regeling afgesproken binnen het Controlem Comité voor de Elektriciteit en het Gas zal daarom worden vervangen door een systeem waarbij aan de netbeheerders en de leveranciers openbare dienstverplichtingen inzake REG worden opgelegd. Deze openbare dienstverplichtingen worden uitgewerkt in een uitvoeringsbesluit van het Elektriciteitsdecreet. In principe zal de nieuwe regeling in werking treden vanaf 2003 (zie “REG-openbare dienstverplichtingen” op pag. 29).

Voor het overgangsjaar 2002 blijft de huidige regeling van kracht. Eind september 2001 werd bijgevolg het overleg rond de aanwending van het beschikbare REG-fonds voor 2002 opgestart. Het actieplan 2002 zal volledig analoog zijn aan dat van 2001.

B. Actieplan Distrigas en Aardgasdistributiesector

In de Taakgroep Aardgas worden twee jaaractieplannen opgevolgd, enerzijds het actieplan van Distrigas als transporteur en grootverkoper van aardgas en anderzijds het actieplan van de Vlaamse intercommunes en Electrabel als aardgasdistributeurs. Onder dit laatste vallen tevens de bestedingen op de middelen van het zogenaamde REG-fonds “aardgassector”.

Aangezien beide plannen een aantal gezamenlijke acties bevatten, wordt in de rapportering over de evaluatie van de uitgevoerde acties de totale aardgassector beschouwd.

In het afgelopen jaar werd vooral aandacht besteed aan de berekeningswijze van de energiebesparing van de acties. De berekeningswijze werd toegepast op de gegevens van de acties uitgevoerd in 1999 en in 2000.

In 1999 besteedde de aardgassector in Vlaanderen 131 miljoen frank aan REG-acties. Voor acties ten belope van 105 miljoen frank kon de energiebesparing worden ingeschat, namelijk een totaal van 446 TJ.

- 93 miljoen frank of 71% van de totale bestedingen kende de aardgassector toe aan de industriële en tertiaire sectoren:

- 7 miljoen frank hiervan (8%) werd besteed aan indirecte informatie, sensibilisering en promotie.
- 86 miljoen frank (92%) ging naar directe acties waarvan de energiebesparing kon worden berekend: 335 TJ of gemiddeld 257 frank per bespaarde GJ:
  - Aan premies voor rechtstreekse aardgasverwarming, condensatietechnieken en de zuurstofsonde werd het grootste bedrag besteed (66,5 miljoen frank). Met een energiebesparing van 154 TJ lag de besteding per bespaarde GJ (435 frank) veel hoger dan het gemiddelde.
  - REG-analyses in de industrie waren kosten-effectiever: 100 TJ besparing voor 10,5 miljoen frank bestedingen (110 frank per bespaarde GJ).
  - De derde belangrijke actie in de industriële en tertiaire sectoren waren de verlaagde aardgastarieven voor WKK-installaties: 81 TJ besparing voor 9 miljoen frank bestedingen (111 frank per bespaarde GJ).
- 38 miljoen frank of 29% van de totale bestedingen werd in 1999 door de aardgassector aangewend voor REG-acties in de residentiële sector:
  - 19 miljoen frank (50%) werd besteed aan informatie en sensibilisering.
  - De overige helft van de bestedingen ging naar de bevordering van energiezuinige verwarmingsketels (premie voor de condensatieketel en labeling van hoogrendementsketels). Hiermee werd een energiebesparing van 111 TJ bereikt. De bestedingen per bespaarde GJ bedroegen dus 171 frank.

In 2000 werd in Vlaanderen 123 miljoen frank besteed aan REG-acties. De overeenstemmende energiebesparing wordt geraamd op 415 TJ of 297 frank per bespaarde GJ.

Ongeveer 76 miljoen frank of 62% van de bestedingen ging naar acties in de tertiaire sector en de industrie. Hiermee werd een energiebesparing van bijna 271 TJ bereikt. De toekenning van premies voor energiezuinige technieken vormde net zoals in 1999 de belangrijkste actie: er werd voor meer dan 56 miljoen frank premies uitgekeerd met een besparing van 108 TJ tot gevolg. Bij 23 industriële klanten werden energieaudits en metingen uitgevoerd, wat goed was voor een besparing van 120 TJ. De actie “verlaagde aardgastarieven voor WKK” kende in 2000 veel minder succes dan in 1999: de bestedingen werden bijna gehalveerd. Als voornaamste redenen hiervoor kunnen de stijging van de aardgasprijzen en de daling van de elektriciteitsprijzen worden aangehaald. De resulterende energiebesparing bedroeg 43 TJ.

De overige 47 miljoen frank werd aangewend voor acties in de huishoudelijke sector met als resultaat een energiebesparing van 144 TJ. Het belangrijkste verschil met 1999 is de sterke toename aan premies voor condensatieketels: er werden in 2000 1.649 premies toegekend t.o.v. 306 premies in 1999.

De actieplannen 2001 van Distrigas en van de aardgasintercommunales zijn gelijk aan deze van 2000. De meeste intercommunales hebben alle acties onderschreven.

De gezinnen kunnen in 2001 genieten van een premie bij de aankoop van een condensatieketel en/of aardgaswasdroger. De intercommunales ondernemen concrete acties voor informatieverstrekking en sensibilisering van de huishoudens over energiezuinig bouwen en verbouwen en energiezuinige verwarming.

In de industriële en tertiaire sectoren worden premies gegeven voor gasgestookte procestoepassingen, rechtstreekse verwarming van grote ruimtes, condenserende ketels en warmwatertoestellen. Verder lopen ook de financieringssteun voor REG-investeringen (zoals derdepartijfinanciering en leningen aan verlaagde rentevoet) en de verlaagde aardgastarieven voor kwaliteitsvolle WKK-installaties door.

De actieplannen van Distrigas en de aardgasintercommunales voor 2002 zullen analoog zijn aan de plannen van 2000 en 2001.

C. Overdracht van de controle op de REG-fondsen naar de gewesten

Volgens de beslissingen genomen tijdens de interministeriële conferenties Energie van 5 mei 2000 en 24 januari 2001, zullen de REG-budgetten en de controle op de bestedingen overgedragen worden aan de gewesten. Het REG-budget wordt verder opgetrokken worden tot 2 centiem per kWh. Dit zal leiden tot een totaal Belgisch REG-budget van 1 miljard frank voor ‘elektriciteitsacties’. De financiering zal gebeuren via een toeslag op het transmissienettarief. De wetgevende en administratieve procedures voor een overdracht van de fondsen worden momenteel onderzocht.

Op het ogenblik dat de REG-fondsen effectief overgedragen zijn, kunnen deze worden ingezet voor bijkomende maatregelen die niet geregeld worden via de REG-openbaredienstverplichtingen van de netbeheerders en de leveranciers. Hiervoor zal een specifieke decretale basis voorzien worden in het CO₂/REG-decreet. Zie respectievelijk het “CO₂/REG-decreet” op pag. 27 en “REG-openbaredienstverplichtingen” op pag. 29.

3. Voorbeeldrol van de overheid

Op 3 mei 2001 heeft het Vlaams Parlement een resolutie aangenomen betreffende de voorbeeldrol van de overheid met betrekking tot energiebesparing.

- Voor de bestaande administratieve gebouwen van de Vlaamse overheid zal een beleidsplan worden opgemaakt met als doel het elektriciteits- en brandstofverbruik per m² in bestaande gebouwen en installaties te verminderen met 10% voor de 100 grootste administratieve gebouwen tegen 2004.
  - Fase 1: Tegen 30 juni 2002 zal een maandelijks energieboekhouding in de honderd grootste Vlaamse overheidsgebouwen worden opgesteld. In de vijf grootste administratieve gebouwen (met een oppervlakte groter dan 10.000m²) zal een energie-audit worden uitgevoerd als case-study.
  - Fase 2: Tegen 30 juni 2003 zal een maandelijks energieboekhouding worden ingevoerd in de 250 grootste gebouwen (met een oppervlakte groter dan 1.000m²) en een energie-audit in de honderd grootste openbare administratieve gebouwen en in die gebouwen waar zich comfort en/of energieproblemen voordoen.
- Ten aanzien van nieuwe administratieve overheidsgebouwen, alsook bij de door de Vlaamse overheid gesubsidieerde nieuwbouw, zoals sociale woningen, ziekenhuizen, culturele en sportcentra, zal de voorbeeldfunctie inzake energie-efficiëntie gehanteerd te worden. Zo dient er in de toekomst ruim onder de geldende K-normen gebleven te worden. Er wordt een verbod gehanteerd op elektri-

sche weerstandsverwarming. Op nog nader te bepalen uitzonderingen na, zal er een verbod zijn op elektrische waterboilers. Het toepassen van ruimtekoeling zal sterk ontmoedigd worden. Ook voor de grondige renovaties van gebouwen dient de Vlaamse overheid zijn voorbeeldrol waar te maken.

De door de Vlaamse overheid gehuurde gebouwen, bijvoorbeeld het North Plaza B-gebouw in Brussel, blijken vaak weinig energie-efficiënt te zijn geconstrueerd. De Vlaamse overheid onderzoekt, in overleg met de gebouweigenaar, op welke manier het energieverbruik verminderd kan worden. Zo kan op het vlak van verlichting 50 tot 60% energie worden bespaard, waarbij het lichtcomfort toeneemt.

De grootste fotovoltaïsche installaties in België werden in gebruik genomen op het Graaf de Ferrarisen op het Hendrik Consciencegebouw in Brussel. Ze werden voorgesteld aan de pers op 18 september 2001 met de bedoeling er een ruime bekendheid aan te geven. De installaties vertegenwoordigen een totaal geïnstalleerd vermogen van 25 kWp.

In 2002 zal er een interne sensibiliseringscampagne gevoerd worden binnen de overheid om de ambtenaren attent te maken op een aantal eenvoudige mogelijkheden om zelf energie te besparen op kantoor, zoals het doven van verlichting en het uitzetten van beeldschermen bij afwezigheid, het gebruik van de powermanagementfunctie op PC, het afzetten van kopieertoestellen en koffieapparaten als die niet gebruikt worden, enz. Deze campagne moet vooral aanzetten tot gedragsverandering op de werkplek, zonder dat er aan comfort moet worden ingeboet.

AFDELING 4. BEVORDERING VAN DE MILIEUVRIENDELIJKE ENERGIEPRODUCTIE

1. Stand van zaken uitvoering strategische projecten beleidsnota

1.1 Groenestroomcertificaten

A. Aanmelding

De Europese Commissie heeft op 25 juli 2001 het Vlaamse systeem van groenestroomcertificaten goedgekeurd. De Commissie oordeelde dat het systeem geen steunmaatregel is in de zin van artikel 87, lid 1 van het EG-verdrag. Zelfs indien het systeem toch een steunmaatregel zou bevatten, is het volgens haar verenigbaar met de ter zake geldende Europese regels aangezien het voldoet aan de voorwaarden van de communautaire kaderregeling inzake staatssteun ten behoeve van het milieu.

B. Operationalisering en verdere timing voor invoering

Volgend op bovengenoemde goedkeuring door de Europese Commissie, keurde de Vlaamse regering op 28 september het besluit goed waarmee er vanaf 1 januari 2002 een systeem van groenestroomcertificaten zal worden ingevoerd.

Deze certificaten worden toegekend aan een producent van groene stroom als bewijs dat hij op een duurzame manier elektriciteit heeft opgewekt uit hernieuwbare energiebronnen.

De energiebronnen waarvoor groene stroomcertificaten worden toegekend zijn windenergie, waterkracht, zonne-energie, biogas, stortgas, mest en biomassa. Onder biomassa wordt plantaardig materiaal verstaan uit land-, en bosbouw of de voedingsmiddelenindustrie, niet-recycleerbaar papierpulp, en ongevaarlijk houtafval. Verder komen ook nog een paar energiebronnen in aanmerking met een klein potentieel in Vlaanderen zoals geothermische energie en getijden- en golfslagenergie, en enkele selectief ingezamelde organische afvalfracties zoals GFT, bermmaaisel, dierlijk afval, zuiveringsslib en frituuroliën.

Restafval en verwerking samen met restafval komen niet in aanmerking.

Tegelijkertijd worden de elektriciteitsleveranciers verplicht om tegen 2004 voor minstens 3% van de geleverde elektriciteit groenestroomcertificaten voor te leggen. De doelstelling voor 2002 en 2003 bedraagt 1,4 en 2%, en loopt na 2004 verder op tot 5% in 2010. Leveren de elektriciteitsbedrijven te weinig groenestroomcertificaten in, dan moeten ze een boete betalen van 5 Bef per ontbrekende kilowattuur groene stroom.

Producenten van groene stroom kunnen hun certificaten dus aan een aantrekkelijke prijs verkopen aan elektriciteitsleveranciers. Daardoor worden vele groenestroomprojecten rendabel en zal het huidige aandeel groene stroom dat nog onder 0,5% ligt, snel oplopen.

Sinds de aankondiging van de certificatenverplichting in het Vlaams regeerakkoord en het Vlaams elektriciteitsdecreet, verviervoudigde het vermogen aan windturbines in Vlaanderen.

Als extra stimulans mag groene stroom ook gratis over het net vervoerd worden.

Mensen die meer dan 3% groene stroom willen kopen, krijgen daardoor bovendien onmiddellijk het recht om vrij een leverancier te kiezen, die voor de geleverde groene stroom extra certificaten moet inleveren. De groenestroomproductie zal daardoor nog sterker stijgen.

C. Workshop 3 december 2001

In het kader van het Europees voorzitterschap ben ik de initiatiefnemer rond een workshop of conferentie in verband met groenestroomcertificaten die plaats zal vinden in het Consciencegebouw te Brussel op 3.12.2001. De conferentie richt zich naar een Europees publiek van beleidsmakers, vertegenwoordigers uit de energiesector en andere betrokken maatschappelijke actoren.

Het thema van de conferentie is het tot stand komen van een Europees systeem van groenestroomcertificaten. Een overzicht zal worden gegeven van de diverse in opbouw zijnde nationale of regionale systemen. Daarna zal besproken worden wat de voordelen zijn van een ruimer Europees systeem dat toelaat certificaten op Europese schaal te verhandelen. Daarbij aansluitend wordt een voorstelling gegeven van de mogelijke modaliteiten van dergelijk Europees systeem. Een meer realistische optie zou zijn de Europese integratie van nationale systemen geleidelijk te laten verlopen door samenwerkingsakkoorden tussen enkele Europese lidstaten, waar andere lidstaten dan later kunnen bij aansluiten. De modaliteiten en randvoorwaarden van dergelijke samenwerking worden eveneens besproken waarna een debat volgt over de toekomst van een Europese markt voor groene elektriciteit.

1.2 Duidelijke vergunningsvoorwaarden en voldoende locaties voor milieuvriendelijke energieprojecten

A. Windplan

Ondanks de aanzienlijke toename van windenergieprojecten in Vlaanderen (zie “Kerngegevens inzake hernieuwbare energie - Een stand van zaken in Vlaanderen” op pag. 17), blijven nog heel wat knelpunten aanwezig ten aanzien van de implementatie ervan. Momenteel wordt gewerkt aan een studie die de interactie tussen wind en landschap in West-Vlaanderen in kaart zal brengen. Daarnaast is een eerste aanzet gegeven om alle vergunningsaanvragen te centraliseren met de bedoeling de meest voorkomende knelpunten te identificeren.

Het Windplan Vlaanderen werd eind vorig jaar afgerond en biedt een uitermate handig instrument om een eerste indruk te krijgen van mogelijkheden en hinderpalen voor windenergie in Vlaanderen. Het Windplan Vlaanderen werd in de maand april op CD-ROM naar alle betrokken overheidsdiensten verspreid. Voor niet-overheidsdiensten is het Windplan te verkrijgen bij ODE-Vlaanderen.

Het Windplan zoals het nu bestaat gaat uit van de gewestplannen. Bepaalde gebieden worden a priori uitgesloten voor plaatsing van windturbines, sommige gebieden krijgen een positieve of negatieve buffer van variabele afstand (voorbeeld: negatieve buffer van 500 meter rond vogelrichtlijngebied, positieve buffer van 250 meter rond industriegebied), een aantal gebieden worden als ‘zeer geschikt’, ‘geschikt’, of ‘eventueel geschikt’ aangeduid.

Het Windplan Vlaanderen is echter een momentopname. Ruimtelijke gegevens (gewestplan, bestemmingsgebieden) zijn immers voortdurend onderhevig aan wijzigingen.

Omdat het Windplan gebaseerd is op de gewestplannen, is het noodzakelijk het Windplan in functie van nieuwe bestemmingsgebieden of wijzigende wetgeving aan te passen. Daarom is reeds een eerste aanzet gegeven om in samenwerking met het OC GIS Vlaanderen een toepassing uit te werken waarbij het Windplan op systematische wijze zal worden geactualiseerd. Het resultaat van deze GIS-toepassing zal mee evolueren met wijzigingen op ruimtelijk niveau en stemt de potentieelstudie (die het huidige Windplan is) en de wetgeving (omzendbrief en wetgeving Ruimtelijke Ordening) op elkaar af. Verwacht wordt dat deze samenwerking in de loop van 2002 zal kunnen worden geconcretiseerd.

Begin augustus 2001 is een pilootproject gestart dat de relatie tussen ‘windenergie’ en ‘landschap’ voor de provincie West-Vlaanderen zal bestuderen. Het resultaat van deze studie zal een GIS-toepassing zijn die kan worden geïntegreerd in het bestaande Windplan en die een kwetsbaarheidskaart voorstelt voor het aspect ‘landschap’ in de meest windrijke provincie. Het resultaat van deze studie zal aangeven of deze aanpak ook is aangewezen voor de overige provincies, én voor andere aspecten dan landschap. Voor het aspect natuur bijvoorbeeld, en in het bijzonder de avifauna, zou een dergelijke kwetsbaarheidskaart op basis van de vogelatlas kunnen worden opgesteld. Overleg met het Instituut van Natuurbehoud over beschikbaarheid van gegevens moet hierin meer duidelijkheid brengen. Naast landschap en natuur kunnen mogelijk andere gevoeligheidsaspecten worden geïdentificeerd.

Tevens zal er, na opstelling van de kwetsbaarheidskaarten, worden teruggekoppeld naar de omzendbrief en zullen er waar nodig of mogelijk aanbevelingen worden geformuleerd.

B. Locaties voor waterkrachtcentrales, fotovoltaïsche zonnepanelen en windprojecten op overheidsterreinen

Wat betreft windenergie is de haalbaarheid onderzocht van projecten op parkeerterreinen langs autosnelwegen in Vlaams beheer. Een eerste selectie leverde 18 mogelijke locaties op. Een werkgroep werd opgestart bestaande uit de betrokken overheidsadministraties om de concrete inplantingsmogelijkheden verder te onderzoeken en het toewijzen van concessies voor te bereiden.

Een analoog project werd aan de hand van het recent afgewerkte Windplan Vlaanderen opgestart worden voor wat betreft de inplanting van windturbines langs waterwegen op terreinen beheerd door de Vlaamse overheid. Een eerste selectie leverde een vijf- à tiental mogelijke locaties op.

Wat fotovoltaïsche zonne-energie betreft ging op 23 februari 2001 een werkgroep van start die zal onderzoeken waar er in Vlaanderen fotovoltaïsche zonnepanelen op geluidsschermen langs autowegen kunnen worden geplaatst. Verwacht wordt dat deze werkgroep in de loop van het najaar 2001 een finaal advies zal voorleggen.

Als concreet project is er de aanbesteding voor de bouw en exploitatie van een windturbinepark op de Westelijke havendam van Zeebrugge. De procedure voor concessieverlening is lopende.

Verder werd onder mijn impuls een inventaris gemaakt van de locaties in gewestbeheer die gelegen zijn aan bestaande sluizen op de bevaarbare waterwegen en geschikt zijn voor het plaatsen van waterkrachtinstallaties. Recent werd een toetsingskader opgemaakt dat de waterwegbeheerders in staat stelt om aan de concessionaris maatregelen op te leggen om de eventuele impact op visbestanden verder te minimaliseren. De onderhandelingen met de inschrijvers zijn momenteel lopende en de toewijzing van sommige loten zal eerstdaags kunnen gebeuren.

Daarnaast werden in september 2001 de fotovoltaïsche installaties op het Ferraris- en Consciencegebouw in gebruik genomen en voorgesteld aan de pers. Deze installaties hebben tot doel de sector van fotovoltaïsche zonne-energie te ondersteunen en deze milieuvriendelijke technologie beter bekend te maken bij de bevolking.

Tot slot wordt ook gewerkt aan een typebestek om zonne-energie op de verschillende gebouwen van de overheid mogelijk te maken.

2. Stand van zaken informatieverbreiding rond hernieuwbare energiebronnen en subsidieregeling fotovoltatische zonnepanelen

2.1 ODE-Vlaanderen

Als centrale informatiezender inzake hernieuwbare energie verzorgt ODE een permanent secretariaat voor het grote publiek waar hetzij rechtstreeks gerichte informatie wordt gegeven hetzij wordt doorverwezen naar de specifieke contactpersonen.

Permanente sensibilisatie, interne en externe communicatie zijn dus de belangrijkste kerntaken van deze vereniging. In eerste instantie dient hier verwezen te worden naar de verschillende, kwalitatief hoogstaande brochures die het afgelopen jaar door de vzw ODE Vlaanderen rond verschillende vormen van duurzame energie werden samengesteld. Verder werden er een aantal studiedagen georganiseerd en werd er als standhouder actief deelgenomen aan verschillende energie- en milieubeurzen.

Daarnaast werden er drie sectoriële platforms opgericht, met name het pv-platform, de windwerkgroep en het zonneboilerplatform. Dit lokaal en regionaal overleg levert zeer belangrijke informatie op rond knelpunten en visies vanuit de verschillende niveaus en biedt als dusdanig de nodige ondersteuning aan de Vlaamse overheid.

De vzw ODE Vlaanderen neemt tevens deel aan de Vlaamse werkgroepen 'biomassa' en 'warmtepompen' en is geassocieerd lid bij de beroepsfederatie voor zonne-energie BELSIA.

De vereniging verzorgt tevens de monitoring van het aandeel hernieuwbare energie in de Vlaamse energievoorziening. Op nationaal niveau wordt tevens overleg gepleegd met het Institut Wallon om een inventaris van duurzame energie voor te kunnen leggen voor gans België.

Enkele belangrijke bijkomende aandachtspunten voor 2002 zijn de opbouw van een website inzake hernieuwbare energie binnen het BBT/EMIS-kenniscentrum van Vito, een verbeterde monitoring van het aandeel hernieuwbare energie in Vlaanderen, specifieke sensibiliseringsacties rond groene stroom en een versterking van de netwerking rond 'energie uit biomassa', meer bepaald door de verdere uitbouw van een sectorieel platform 'biomassa'.

Uit voorgaande mag blijken dat de vzw ODE Vlaanderen een belangrijke rol vervult in het economisch en ecologisch gebeuren rond duurzame energie, zowel aan de aanbodzijde (ondersteuning van de sector) als aan de vraagzijde (een toename van de hernieuwbare energietoepassingen).

2.2 Resultaten van de subsidieregeling voor fotovoltaïsche zonnepanelen

A. Resultaten van de oproep 2000

Voor het jaar 2000 werd de subsidie ten bedrage van 50% namens de Vlaamse overheid aangevuld met 25% van de elektriciteitsproducenten Electrabel en SPE.

Een sterk toegenomen respons op de subsidieregeling gaf aan dat een dergelijke verhoging van zeer groot belang is voor de ontwikkeling van de pv-markt. De subsidieaanvragen betroffen een totaal investeringsbedrag van 40,5 MBEF waarop een steun van 19,9 MBEF werd toegekend. Dit komt overeen met een te installeren vermogen van 140 kWp. Dit had als gevolg dat het beschikbare jaarbudget volledig besteed werd.

Inmiddels is reeds voor 11 MBEF uitbetaald, een bedrag dat in de loop van het najaar 2000 verder zal oplopen.

Definitieve resultaten van het geïnstalleerd vermogen zullen pas na het verstrijken van de uitbetalings-termijn (eind 2001) kunnen worden geformuleerd.

B. Resultaten van de oproep 2001

De oproep van april 2001 kende een overweldigend succes. De oproep van april vorig jaar kon nog net gedekt worden door het beschikbare jaarbudget van 2000. Dit blijkt niet langer het geval voor de oproep van het jaar 2001, omwille van het zeer grote aantal subsidieaanvragen.

Samen met de perscampagne in 2000, de aanwezigheid op beurzen en de pv-brochure die op grote schaal werd verspreid, hebben de bijkomende middelen van derden (Electrabel-SPE) ertoe geleid dat de interesse voor fotovoltaïsche zonne-energie en dus ook de subsidieregeling gewekt is bij de bevolking.

Bijgevolg werden voor de periode april 2000 - april 2001 in totaal 157 dossiers ingediend voor een totaal subsidiebedrag (50%) van 46,9 MBEF. Dit komt overeen met een totaal investeringsbedrag van 90 MBEF voor een totaal te installeren vermogen van 280 kWp, of een verdubbeling in vergelijking met 2000. Aangezien slechts 20 MBEF per jaar ter beschikking is, werd een selectie doorgevoerd op niveau van het vermogen van de projecten. De beoordelingsprioriteiten vertalen het demonstratieve karakter van de subsidieregeling, waarbij voorrang wordt gegeven aan de kleinste projecten in het geval van uitputting van het beschikbare budget.

Deze selectie komt overeen met een toekenning van de volledige subsidie aan 94 van de 151 prioritaire dossiers (60%).

De andere, niet-gesubsidieerde, projecten worden op een wachtlijst geplaatst voor de oproep van 2002. Op die manier worden de niet-begunstigden toch beloond voor hun bereidheid om te investeren in fotovoltaïsche zonne-energie.

C. Verdubbeling van het subsidiebudget voor de oproep 2002

Een recente analyse van de wereldwijde PV-markt geeft aan dat de prijs van PV de afgelopen twintig jaar gestaag is gedaald. De prijzen variëren sterk, afhankelijk van de locatie en het gebruikte materiaal, tussen de 250.000 en 600.000 BEF per kWp. In Vlaanderen schommelt deze prijs om en bij de 300.000 BEF per kWp. De prijs van de geleverde elektriciteit ligt tussen de 12 en 48 BEF per kWh, gerekend over de gehele levenscyclus van de installatie.

Opvallend is dat netgekoppelde PV-installaties in het jaar 2000 de overhand krijgen in het globaal geheel van de PV-markt. Dit heeft te maken met de toename van de politieke wil en bijhorende financiële steunprogramma's in voornamelijk Japan en Europa om milieuvriendelijke energieopwekking te stimuleren.

Het jaarbudget van de Vlaamse overheid in 2000 was nog net voldoende om alle aanvragen te kunnen honoreren. Voor 2001 bleek dit niet langer het geval te zijn.

Omwille van deze aantrekkende marktdynamiek heb ik beslist om de overheidsmiddelen voor de subsidiëring van PV-systemen in 2002 te verdubbelen tot een niveau van 40 miljoen Bef.

Fotovoltaïsche zonne-energie wordt algemeen beschouwd als de duurzame energiebron voor de toekomst met het grootst realiseerbaar potentieel in Vlaanderen. Momenteel is in Vlaanderen minder dan 1 % aan fotovoltaïsch vermogen opgesteld t.o.v. het toch meer noordelijk gelegen Nederland. Op de wereldmarkt is de omzet van fotovoltaïsche cellen van 1985 tot 1995 verzevenvoudigd. Als gevolg van zowel onderzoek en ontwikkeling als van opschaling van de productie, wordt verwacht dat de kWh-prijs in de komende decennia sterk zal dalen en dat daardoor het aantal markttoepassingen sterk zal toenemen.

Gelet op de prijsontwikkeling op lange termijn, waarbij zowel een forse ontwikkeling van de technologie als een stijging van het geproduceerde volume van PV-cellen verondersteld wordt, zal PV pas daarna doorbreken. Het beleid is er derhalve op gericht om die doorbraak mogelijk te maken zodat dit marktstimuleringsprogramma voor fotovoltaïsche systemen werd ingesteld.

Op dit moment zit de PV-markt nog steeds in een patstelling, waarbij enerzijds de producenten wachten op een grotere vraag om grootschalig (en dus goedkoper) te gaan produceren, en waarbij anderzijds de consument wacht op een lagere prijs alvorens tot de aanschaf van een dergelijk systeem over te gaan. De subsidieregeling is er net op gericht deze impasse te doorbreken. De huidige subsidieregeling heeft in elk geval een marktdynamiek bewerkstelligd waardoor er met een toenemend aantal marktspelers (met sterkere concurrentie en dus dalende prijzen) er een verdere doorsijpeling van de technologie naar de bevolking zal plaats vinden.

Dit subsidieprogramma kadert perfect in de doelstelling van het Vlaamse regeerakkoord om het aandeel aan hernieuwbare energie op te trekken tot 3%. Het getuigt van een globale visie van de Vlaamse overheid om door deze ondersteuning bij te dragen in de ontwikkeling van een energietechnologie die binnen afzienbare tijd op grote schaal concurrentieel zal worden.

3. Stand van zaken Vlaamse doelstelling voor warmtekrachtkoppeling

3.1 Vlaams promotieorgaan voor warmtekrachtkoppeling

In 1997 werd op initiatief van de Vlaamse overheid een eerste Vlaams promotieorgaan voor warmtekrachtkoppeling opgericht. Gedurende vier jaar werd via dit project, binnen de structuur van de vzw WEL, wkk-promotie gevoerd naar potentiële gebruikers en het grote publiek toe.

In dat kader werden haalbaarheidstudies verricht, inventarissen opgemaakt, belangenbehartiging waargenomen en seminars georganiseerd. Het handboek wkk en andere sectorspecifieke publicaties van dit promotieorgaan werden ruim verspreid.

Ik heb intussen beslist om de beschikbare middelen te heroriënteren naar een nieuw opgericht en volledig autonoom opererend promotieorgaan voor warmtekrachtkoppeling, namelijk de vzw Cogen Vlaanderen.

3.2 Warmtekrachtkoppeling in een vrijgemaakte energiemarkt

In de loop van 2001 heeft de onzekerheid en de terughoudendheid van potentiële investeerders in wkk ten gevolge van de nakende liberalisering een hoogtepunt bereikt. In de huidige context halen de hoge prijzen voor de fossiele brandstoffen en de lage elektriciteitsprijzen de rendabiliteit van warmtekrachtprojecten sterk naar beneden. Een niet onbeduidend aandeel van het wkk-park in België evenals in het buitenland draait momenteel, indien nog niet stopgezet, verlieslatend.

Onze noorderburen evenals de Duitsers en de Britten hebben reeds belangrijke capaciteiten moeten stilleggen wegens aanvoer van goedkopere (Oost-Europese) stroom. In Nederland voorziet men om de sinds 2000 reeds toegekende financiële tegemoetkoming op te trekken van 0,5 naar 1,25 cent per kWh.

In eigen land heeft Electrabel tijdens de laatste Energik-conferentie (maart 2001) zeer duidelijk gemaakt dat zij zelf niet meer te vinden zijn voor nieuwe wkk-investeringen.

3.3 Te ontwikkelen nieuwe beleidsinstrumenten

Ondanks de moeilijke economische situatie waarin wkk zich momenteel bevindt, blijft de Vlaamse overheid deze technologie beschouwen als het meest efficiënte middel om de uitstoot van de broeikasgassen te reduceren. Vandaar dat het uitwerken van extra stimulerende middelen voor de gecombineerde productie van warmte en kracht aangewezen is.

Daarom heb ik beslist een wkk-certificatensysteem te laten uitbouwen, naar analogie van het groenestroomcertificatensysteem.

Dit systeem zal erop gericht zijn om een Vlaamse streefnorm in te stellen om in 2005 een extra geïnstalleerd vermogen te bereiken van 1.200 MWe bovenop dat van 1995.

Het concrete voorstel zal eind 2001 voor principieel akkoord aan de Vlaamse regering worden voorgelegd.

AFDELING 5. OPTIMALE ENERGIEDIENSTVERLENING TEGEN CORRECTE EN SOCIAAL AANVAARDBARE PRIJZEN VOOR ALLE MAATSCHAPPELIJKE GROEPEN

1. Vrijmaking van de Vlaamse elektriciteitsmarkt

Het decreet van 17 juli 2000 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, ook genoemd Elektriciteitsdecreet (B.S. 22 september 2000)

In het kader van de Richtlijn 96/92/EG van het Europees Parlement en de Raad van 19 december 1996 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit heeft het Vlaamse Gewest, voor wat haar bevoegdheden betreft, deze richtlijn omgezet in het decreet van 17 juli 2000 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt, het zogenaamde Elektriciteitsdecreet.

Initiatieven die werden uitgevoerd tijdens 2001

Tijdens het afgelopen jaar werden diverse uitvoeringsbesluiten bij dit Elektriciteitsdecreet definitief goedgekeurd door de Vlaamse regering.

Kalender van de vrijmaking van de Elektriciteitsmarkt

Het Elektriciteitsdecreet voorzag reeds een aantal categorieën afnemers die onmiddellijk als in aanmerking komende afnemers worden beschouwd.

De verdere kalender van de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt werd door de Vlaamse regering als volgt vastgesteld:³

- vanaf 1 januari 2002: alle eindafnemers die meer dan 1 GWh per jaar verbruiken,
- vanaf 1 januari 2003: alle eindafnemers van wie het vermogen van de aansluiting op het distributienet meer dan of gelijk aan 56 kVA is,

³ Besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2001 houdende nadere regeling van de voorwaarden om als afnemer in de zin van artikel 12 van het Elektriciteitsdecreet in aanmerking te komen (B.S. 17 augustus 2001).

- vanaf 1 juli 2003: alle afnemers van elektriciteit.

Teneinde de concurrentiepositie van de Vlaamse industrie te vrijwaren, is het noodzakelijk om de Vlaamse bedrijven zo snel mogelijk als in aanmerking komende afnemers te beschouwen, zodat ook zij in de vrijgemaakte elektriciteitsmarkt betere leveringsvoorwaarden kunnen bedingen. Voor de gezinnen zal de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt aanleiding geven tot een betere dienstverlening en lagere prijzen met een verhoging van de koopkracht tot gevolg.

De openingsgraad van de elektriciteitsmarkt zal als gevolg van deze kalender toenemen van 42% in 2001, tot 59% op 1 januari 2002 en tot 68% op 1 januari 2003. Vanaf 1 juli 2003 zal het Vlaamse Gewest over een volledig vrijgemaakte elektriciteitsmarkt beschikken.

De periode voor de volledige vrijmaking van de Vlaamse elektriciteitsmarkt werd beperkt tot twee jaar. Het Vlaams Gewest sluit hiermee aan bij de tendens in de ons omliggende landen tot versnelling van de openstelling van de elektriciteitsmarkt in vergelijking met het tempo voorgeschreven in de Europese richtlijn 96/92/EG.

Zo kennen Engeland en Duitsland reeds een volledig vrijgemaakte elektriciteitsmarkt sinds 1998. De openingskalender in Nederland, waar de elektriciteitsmarkt ten laatste op 1/1/2004 volledig vrijgemaakt zal zijn, komt grotendeels overeen met de in dit ontwerpbesluit voorgestelde kalender.

De Vlaamse openingskalender is ambitieuzer dan de federale kalender. De federale kalender stelt enkel dat vanaf 31 december 2000 de eindafnemers met een verbruik van meer dan 20 GWh als in aanmerking komende afnemers beschouwd worden, gevolgd vanaf 31 december 2002 door de eindafnemers met een verbruik van meer dan 10 GWh. In het Waalse en het Brusselse Gewest werd nog geen volledige kalender van marktopening vastgesteld.

Overdracht van klanten

Het besluit met betrekking tot de overdracht van klanten van de netbeheerders⁴ voorziet de praktische modaliteiten om ervoor te zorgen dat de overgang van de status van gebonden klant naar in aanmerking komende klant op een efficiënte en klantvriendelijke wijze kan verlopen.

Gebonden afnemers moeten door een netbeheerder wordt beleverd. Vanaf het moment dat ze in aanmerking komende afnemers worden, moeten ze echter verplicht door een houder van een leveringsvergunning van elektriciteit worden voorzien.

Vanaf de datum waarop een afnemer een in aanmerking komende afnemer wordt kan hij een contract voor de levering van elektriciteit aangaan met een leverancier naar keuze. Indien hij geen keuze maakt, zal hij verder van elektriciteit voorzien worden door de houder van een leveringsvergunning die daartoe door de netbeheerder wordt aangeduid.

De netbeheerder dient in concreto de volgende procedure te volgen:

---

⁴ Besluit van de Vlaamse regering van 13 juli 2001 betreffende de elektriciteitsvoorziening aan bepaalde afnemers (B.S. 11 augustus 2001).

- Drie maanden voorafgaand aan de datum waarop een categorie afnemers als in aanmerking komende afnemers wordt beschouwd, maakt iedere netbeheerder, onder toezicht van de VREG, een inventaris van de gebonden afnemers binnen zijn distributienet die vanaf die datum in aanmerking komen.
- Ten laatste twee maanden voorafgaand aan de datum waarop een afnemer in aanmerking komt, wordt deze afnemer door de netbeheerder op de hoogte gebracht van het feit dat hij vanaf deze datum als een in aanmerking komende klant zal worden beschouwd, en dat hij vanaf dan het recht heeft om een contract voor de levering van elektriciteit te sluiten met een houder van een leveringsvergunning naar keuze.
- De netbeheerder deelt eveneens aan de afnemer mee dat hij vanaf de datum waarop hij in aanmerking komt, door een door hem aangeduide houder van een leveringsvergunning verder zal beleverd worden, tenzij de afnemer minstens een maand voor het tijdstip waarop hij in aanmerking komt, de netbeheerder op de hoogte brengt van het feit dat hij reeds een leveringcontract heeft afgesloten met een andere houder van een leveringsvergunning.
- Vanaf de datum waarop een afnemer in aanmerking komt, heeft hij steeds de mogelijkheid om van leverancier te veranderen volgens de voorwaarden opgenomen in het technisch reglement en de gedragscode.

Netbeheerders

Een van de cruciale elementen voor het bekomen van een vrijgemaakte markt is het aanduiden van distributienetbeheerders. In september 2001 werden de op dat moment actieve beheerders van elektriciteitsnetten aangeduid als netbeheerder voor een periode van 1 jaar.⁵

Hierdoor worden de huidige intercommunales verplicht om hun tarieven voor de toegang tot het net te publiceren en alle vrije afnemers toe te laten op het distributienet.

In de overgangsperiode die maximaal een jaar kan duren, zullen de netbeheerders zich moeten aanpassen aan de voorwaarden die hen worden opgelegd in het besluit van 15 juni 2001 met betrekking tot de distributienetbeheerders voor elektriciteit. Vooral de voorwaarden inzake de onafhankelijkheid van de distributienetbeheerder ten opzichte van de elektriciteitsproducenten, leveranciers en tussenpersonen werden in dit besluit streng en nauwkeurig uitgewerkt. Hierdoor wordt vermeden dat deze laatsten, alleen of in onderling overleg, een invloed kunnen uitoefenen op de exploitatie, het onderhoud en de ontwikkeling van het distributienet.

Met de strikte scheiding tussen het beheer van het distributienet enerzijds, en de productie en verkoop van elektriciteit anderzijds, gaat het Vlaamse Gewest verder dan voorgeschreven wordt door de huidige Europese richtlijnen. Iedere concurrentievervalsing op de elektriciteitsmarkt wordt hierdoor voorkomen.

---

⁵ Besluit van de Vlaamse regering van 15 juni 2001 met betrekking tot de distributienetbeheerders voor elektriciteit (B.S. 5 september 2001).

Het Vlaams Gewest voldoet hierdoor, op dit moment reeds, aan de voorstellen die de Europese Commissie gesteld heeft in haar mededeling van 13 maart 2001 inzake de voltooiing van de interne energiemarkt. Door niet alleen een boekhoudkundige scheiding tussen distributienetbeheer en de levering en productie van elektriciteit op te leggen, maar ook een juridische en beheersmatige scheiding, heeft het Vlaamse Gewest reeds aan de voorwaarden voldaan die de Europese Commissie noodzakelijk acht voor de verdere vrijmaking van de elektriciteitsmarkt in Europa. Op dit vlak speelt het Vlaamse Gewest dus duidelijk een voortrekkersrol.

Leveringsvergunningen

Het Elektriciteitsdecreet stelt dat de verkoop van elektriciteit aan in aanmerking komende afnemers onderworpen is aan de voorafgaandelijke toekenning van een leveringsvergunning. De criteria en procedure voor de toekenning, wijziging en intrekking van deze leveringsvergunningen werden vastgelegd in het besluit van de Vlaamse regering van 15 juni 2001 met betrekking tot de leveringsvergunningen voor elektriciteit.⁶

Om een leveringsvergunning te kunnen bekomen en ook te behouden zal een leverancier van elektriciteit moeten aantonen dat hij over de nodige financiële en technische capaciteit beschikt om zijn klanten van elektriciteit te voorzien, dat hij over de nodige professionele betrouwbaarheid beschikt, dat hij voldoende capaciteit heeft om aan de elektriciteitsbehoeften van zijn klanten te voldoen en dat hij volledig onafhankelijk is ten opzichte van de distributienetbeheerders in het Vlaamse Gewest.

Openbardienstverplichtingen

Het Elektriciteitsdecreet voorziet de mogelijkheid voor de Vlaamse regering om specifieke openbardienstverplichtingen op te leggen aan de netbeheerders en houders van een leveringsvergunning.

Zo heb ik als sociale openbardienstverplichting aan alle distributienetbeheerders opgelegd om hun gebonden klanten vanaf 1 januari 2002 jaarlijks een hoeveelheid elektriciteit gratis te verstrekken. Deze hoeveelheid is gelijk aan 100 kWh per aansluitingspunt te vermeerderen met 100 kWh per gezinslid dat op het adres van de aansluiting zijn woonplaats heeft.⁷

Elektriciteit is in onze huidige maatschappij een elementaire nutsvoorziening. Door het toekennen van een gratis hoeveelheid elektriciteit wordt in alle omstandigheden een minimale elektriciteitslevering gewaarborgd.

Met de maatregel wordt bovendien een sociale en ecologische correctie bewerkstelligd. Het voordeel van de gratis hoeveelheid elektriciteit is immers relatief groter voor gezinnen met een laag elektriciteitsverbruik en voor gezinnen met veel kinderen of andere personen ten laste.

---

⁶ Besluit van de Vlaamse regering van 15 juni 2001 met betrekking tot de leveringsvergunningen voor elektriciteit (B.S. 5 september 2001).

⁷ Er wordt voorzien dat het besluit van de Vlaamse regering houdende het gratis vervoer en de gratis levering van een hoeveelheid elektriciteit als sociale openbardienstverplichting, definitief zal goedgekeurd worden in het najaar van 2001.

Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt

In uitvoering van het Elektriciteitsdecreet werd de Vlaamse reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt opgericht, zie “Operationalisering VREG” op pag. 51.

Planning en strategische projecten voor het jaar 2002*Andere openbardienstverplichtingen*

Naast de sociale openbardienstverplichting tot levering van een gratis hoeveelheid elektriciteit, zal ik ook een andere sociale openbardienstverplichting opleggen.

Omdat het decreet van 20 december 1996 tot regeling van het recht op minimumlevering van elektriciteit, gas en water nog een aantal onvolkomenheden vertoont ten aanzien van afnemers met betalingsmoeilijkheden, zullen de distributienetbeheerders in het Vlaams Gewest via een openbardienstverplichting verplicht worden, indien zij geconfronteerd worden met dergelijke betalingsmoeilijkheden, op eigen kosten een budgetmeter inclusief een vermogenbegrenzer van 6A te plaatsen.

De leveranciers worden verplicht om in geval van betalingsmoeilijkheden elektriciteit te blijven leveren aan personen met een laag inkomen, behalve in geval van fraude of bedreiging van de veiligheid. Het afsluiten van de elektriciteitsvoorziening in het geval van armoede kan dus niet meer. Een budgetmeter inclusief een vermogenbegrenzer heeft daarbij als voordelen dat de verbruikers gesensibiliseerd worden inzake budgetbeheer en rationeel energiegebruik en dat ze nog altijd kunnen terugvallen op een minimumvermogen.

In het uitvoeringsbesluit zal eveneens de procedure bij wanbetaling worden vastgelegd. Aan de klant met betalingsmoeilijkheden zal in eerste instantie nog steeds de mogelijkheid worden geboden om een afbetalingsplan op te stellen via het OCMW, een erkende instelling voor schuldbemiddeling of zijn leverancier. Als de verbruiker binnen de vooropgestelde termijn zijn schulden niet kan aflossen, zal de netbeheerder gratis bij hem een budgetmeter met vermogenbegrenzer plaatsen.

Naast de sociale openbardienstverplichtingen heb ik ook een ontwerpbesluit uitgewerkt betreffende de REG-openbardienstverplichtingen voor netbeheerders en houders van een leveringsvergunning (zie het hoofdstuk “REG-openbardienstverplichting” op pag. 29).

Toelatingen voor de aanleg van elektrische leidingen

De uitbreiding van het distributienet via de aanleg van nieuwe elektrische leidingen en de aanleg van directe lijnen is volgens het Elektriciteitsdecreet onderworpen aan een toelating van de eigenaar van het terrein waarop de leiding zal worden aangelegd.

De procedure die hierbij zal moeten worden gevolgd, zal worden vastgelegd in een uitvoeringsbesluit. Dit besluit zal eveneens de aanleg van gasleidingen regelen.

Voor de aanleg van elektrische leidingen en directe lijnen op het openbaar domein van het Vlaamse Gewest zal de procedure voor de toelating afgestemd worden op de bestaande decretale bepalingen en besluiten in verband met het privaat gebruik van het openbaar domein. Bij dit laatste zal de mogelijkheid onderzocht worden tot invoering van een gemeentelijke ongemakkenretributie voor de aanleg van elektrische leidingen en aardgasleidingen op gemeentelijke wegen.

2. Vrijmaking van de Vlaamse aardgasmarkt

Stand van zaken

In het kader van de Richtlijn 98/30/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 1998 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor aardgas heeft de federale wetgever op 29 april 1999 de Wet betreffende de organisatie van de gasmarkt en het fiscaal statuut van de elektriciteitsproducenten aangenomen.

Het Vlaamse Gewest heeft, voor wat haar bevoegdheid over de openbare gasdistributie betreft, de richtlijn omgezet in een decreet, namelijk het decreet van 6 juli 2001 houdende de organisatie van de aardgasmarkt, kortweg het Aardgasdecreet genaamd. De structuur en de inhoud van het Aardgasdecreet is grotendeels gelijklopend met het Elektriciteitsdecreet.

Uitvoering van het Aardgasdecreet

De ontwerpbesluiten voor de uitvoering van het Aardgasdecreet zullen in het najaar van 2001 voor principiële goedkeuring aan de Vlaamse regering worden voorgelegd.

Deze uitvoeringsbesluiten zullen grotendeels gelijklopend zijn aan deze van het Elektriciteitsdecreet.

Planning en strategische projecten voor het jaar 2002

In 2002 zal het accent liggen op het opleggen van openbardienstverplichtingen ten aanzien van de distributienetbeheerders van een aardgasnet en de houders van een leveringsvergunning voor aardgas.

Om te voorkomen dat de aardgassector via de REG-openbardienstverplichtingen een concurrentienadeel zou oplopen tegenover de mazout- en steenkoolsector, zal ik een REG-doelstelling vaststellen voor alle fossiele brandstoffen. Dus niet alleen voor elektriciteit en aardgas, maar ook voor mazout en steenkool.

3. Operationalisering VREG

Stand van Zaken

Oprichting van de VREG

De VREG of de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en de Gasmarkt vindt zijn decretale basis in het Elektriciteitsdecreet van 17 juli 2000. In het Elektriciteitsdecreet werd de oprichting

voorzien van een "reguleringsinstantie" belast met de regulering en de controle van de Vlaamse elektriciteitsmarkt.

Na de goedkeuring van het Aardgasdecreet kreeg deze reguleringsinstantie als definitieve benaming "Vlaamse reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt" of afgekort VREG en werden haar oorspronkelijke bevoegdheden, die beperkt bleven tot de elektriciteitsmarkt, vanaf dat moment uitgebreid tot de Vlaamse aardgasmarkt.

De VREG kon pas juridisch en feitelijk operationeel worden bij de aanwerving van de voorzitter en de beheerders voor de elektriciteitsmarkt. Om hen te kunnen aanwerven, diende het besluit van de Vlaamse regering van 27 april 2001 de aanstellingsprocedure en de onverenigbaarheden voor de leden van het dagelijks bestuur van de VREG vast te stellen.⁸

Samenstelling van de VREG

De VREG wordt geleid door een dagelijks bestuur, bestaande uit een voorzitter en vijf beheerders.

De voorzitter stuurt de algemene werking van de reguleringsinstantie. De 5 beheerders hebben elk een eigen verantwoordelijkheid:

- Een technische beheerder voor de elektriciteitsmarkt
- Een sociaal-economische beheerder voor de elektriciteitsmarkt
- Een technische beheerder voor de gasmarkt
- Een sociaal-economische beheerder voor de gasmarkt
- Een juridische beheerder

De aanwijzing van de voorzitter en de drie beheerders voor de elektriciteitsmarkt wordt voorzien in het najaar. De twee beheerders van de VREG die zich met de aardgasmarkt zullen bezighouden, zullen zo snel mogelijk aangeworven worden.

Het dagelijks bestuur zal verder bijgestaan worden door een aantal inhoudelijke en administratieve medewerkers.

Verdere planning

De VREG zal tijdens haar eerste jaar een groot aantal taken dienen te vervullen:

Zo zal zij:

- een regulerende taak uitoefenen inzake de organisatie en de werking van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt;
- toezicht en controle uitoefenen op de toepassing van de betreffende decreten en reglementen;
- adviezen geven aan de Vlaamse regering en het Vlaamse parlement inzake de organisatie en de werking van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt;

---

⁸ Besluit van de Vlaamse regering van 27 april 2001 houdende de vaststelling van de nadere regels voor de aanwerving van de leden van het dagelijks bestuur van de reguleringsinstantie, de onverenigbaarheden voor de leden van het dagelijks bestuur en de zetel van de reguleringsinstantie (B.S. 24 maart 2001).

- de distributienetbeheerders aanwijzen en controle uitoefenen op de netbeheerders om na te gaan of deze zich wel houden aan de wettelijke en reglementaire verplichtingen die hen werden opgelegd;
- leveringsvergunningen afleveren en de controle uitoefenen op de houders van een leveringsvergunning om zeker te zijn dat deze zich houden aan de wettelijke en reglementaire verplichtingen die hen worden opgelegd;
- een technisch reglement opstellen voor het beheer van het distributienet, de toegang ertoe en de vereisten voor het aanleggen van directe lijnen;
- een gedragscode opstellen voor de toegang tot het net;
- geschillen beslechten die betrekking hebben op de toegang tot het distributienet, de toepassing van het technisch reglement en de gedragscode;
- het Energiefonds beheren;
- alle andere taken uitvoeren die haar door decreten, besluiten, reglementen en beslissingen van de Vlaamse regering betreffende de organisatie van de elektriciteits- en gasmarkt worden toevertrouwd.

Website

Ik constateer een steeds grotere interesse en behoefte aan informatie in verband met de vrijmaking van de elektriciteits- en aardgasmarkt in het Vlaamse Gewest. Deze vragen komen niet alleen vanuit de elektriciteitssector zelf, maar ook vanuit de Vlaamse industriële en tertiäre sectoren en de Vlaamse huisgezinnen. Daarom heb ik het initiatief genomen om via een publiek toegankelijk forum (namelijk de website van de VREG: www.vreg.be) deze informatie voor het grote publiek open te stellen.

Op de VREG-website kan men de meest recente teksten van decreten en uitvoeringsbesluiten vinden, evenals een aantal toelichtende teksten. Bovendien biedt de website ook een contactpunt via dewelke het grote publiek vragen kan stellen of verdere informatie kan bekomen over de vrijmaking van de elektriciteits- en aardgasmarkt.

De VREG-website is operationeel sinds 20 april 2001, reeds voor de oprichting van de VREG. De website werd in de beginperiode beheerd door de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Vanaf de aanstelling van haar voorzitter, zal de VREG het beheer van de website volledig overnemen.

HOOFDSTUK IV. SAMENVATTING VAN DE BELEIDSOPTIES EN INITIATIEVEN VOOR 2002

1. Prioriteiten 2002

Hieronder worden kort de belangrijkste beleidsopties samengevat weergegeven voor 2002.

A. Betere sensibilisering inzake de isolatiereglementering

Ongeveer 70% van het totaal energieverbruik voor huishoudelijk verbruik wordt besteed aan het verwarmen van de woning. Een goede woningisolatie is dan ook belangrijk op het vlak van energiebespa-

ring en beperking van de CO₂-uitstoot. De naleving van de isolatiereglementering wordt echter maar in beperkte mate opgevolgd. Uit een externe studie blijkt dat slechts 20% van de woningen die tussen 1992 en 1997 werden gebouwd, volledig voldoen aan de reglementering.

B. Voorbereiding van een energieprestatieregelgeving voor kantoren en woningen

Een verbetering van de energieprestatie van gebouwen is één van de speerpunten van het toekomstige energiebeleid. De begeleidende maatregelen voor de implementatie van een energieprestatieregelgeving zijn volop in voorbereiding.

C. Het afsluiten van benchmarking convenanten met energie-intensieve industriële sectoren

Het absoluut energiegebruik in de industrie is sterk gebonden aan de economische activiteit. Energie-efficiëntie- en CO₂-efficiëntiecijfers zijn veel correctere indicatoren van de energiebesparingsinspanningen die de industrie levert. De overheid zal grote energie-intensieve bedrijven hun eigen prestatie op het vlak van energie-efficiëntie laten toetsen aan die van andere goedpresterende bedrijven, of met andere woorden laten benchmarken.

D. Het uitwerken van een CO₂/REG-decreet voor de bevordering van energie-investeringen

De huidige wettelijke basis voor het (financieel) steunen van REG-investeringen is te beperkt. Een nieuwe decretale onderbouw, het zogenaamde CO₂/REG-decreet, dient deze steun op een bredere en meer gedifferentieerde basis mogelijk te maken.

E. Het invoeren van openbaardienstverplichtingen inzake REG voor netbeheerders en houders van een leveringsvergunning

Een daling van de elektriciteits- en gasprijzen kan aanleiding geven tot energieverspilling. Om dit tegen te gaan wordt de mogelijkheid voorzien om aan de netbeheerders en de houders van een leveringsvergunning REG-verplichtingen op te leggen.

F. Het invoeren van een systeem van groenestroomcertificaten

In een vrijgemaakte markt dient er verhinderd te worden dat hernieuwbare energieprojecten uit de markt worden geprijsd. Daarom wordt aan de elektriciteitsleveranciers de verplichting opgelegd om een minimum van hun leveringen te betrekken uit hernieuwbare energiebronnen.

G. Het invoeren van een systeem van wkk-certificaten

In een vrijgemaakte markt dient er verhinderd te worden dat de milieuvriendelijke energieproductie via warmtekrachtkoppeling (wkk) uit de markt wordt geprijsd.

H. Duidelijke vergunningsvoorwaarden en voldoende locaties voor milieuvriendelijke energieprojecten vastleggen.

Het voorzien van financiële instrumenten (subsidies) of het opleggen van verplichtingen (minimum-norm) zijn instrumenten die de milieuvriendelijke energieproductie bevorderen. Het betreft hier echter decentrale productie-installaties die ingepast moeten worden in het complexe ruimtelijk kader van Vlaanderen. Het kan immers niet de bedoeling zijn om tot een ongeordende wildgroei van installaties te komen. Daarom dienen de locaties aan welomschreven voorwaarden te voldoen.

I. Het uitvoeren van een communicatieplan 2002

In 2002 worden de communicatiecampagnes van de Vlaamse overheid inzake rationeel energiegebruik verder geïntensifieerd. De nadruk zal daarbij liggen op de verdieping van het doelgroepenbeleid. In oktober 2002 zal opnieuw een grootschalige sensibiliseringscampagne worden opgezet (Maand van de Energiebesparing).

J. Het uitvoeren van een actieplan 'Voorbeeldfunctie van de overheid'

In 2002 wordt het actieplan verdiept dat de voorbeeldrol van de Vlaamse overheid zal benadrukken op het vlak van het rationeel energiegebruik en de hernieuwbare energiebronnen.

K. Het invoeren van regelgeving voor de vrijmaking van de Vlaamse elektriciteitsmarkt

De vrijmaking van de elektriciteitsmarkt, opgelegd door de Europese elektriciteitsrichtlijn, wordt in Vlaanderen geregeld via het Elektriciteitsdecreet waarbij het lange termijndenken voorrang krijgt met specifieke economische, sociale en ecologische accenten. Hierbij is de strikte scheiding tussen het beheer van het distributienet enerzijds, en de productie en verkoop van elektriciteit anderzijds, essentieel. Daardoor wordt iedere concurrentievervalsing voorkomen. In 2002 dienen verschillende uitvoeringsbesluiten effectief te worden geïmplementeerd en opgelegd.

L. Het invoeren van regelgeving voor de vrijmaking van de Vlaamse aardgasmarkt

De vrijmaking van de gasmarkt, opgelegd door de Europese gasrichtlijn, wordt in Vlaanderen geregeld via een nieuw decretaal kader waarbij het lange termijndenken voorrang krijgt met specifieke economische, sociale en ecologische accenten. De strikte scheiding tussen het beheer van het distributienet enerzijds, en de zuiver commerciële handelsactiviteiten anderzijds, is hierbij een essentieel gegeven. Daardoor wordt iedere concurrentievervalsing voorkomen. Voor de effectieve implementatie van de bepalingen van het Aardgasdecreet dienen er in 2002 nog verschillende uitvoeringsbesluiten te worden getroffen.

M. Operationalisering van de VREG

De VREG of de Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en de Gasmarkt vindt zijn decretale basis in het Elektriciteitsdecreet van 17 juli 2000. In het Elektriciteitsdecreet werd de oprichting voorzien van een "reguleringsinstantie" belast met de regulering en de controle van de Vlaamse elektriciteitsmarkt. Na de goedkeuring van het Aardgasdecreet kreeg deze reguleringsinstantie als definitieve benaming "Vlaamse Reguleringsinstantie voor de Elektriciteits- en Gasmarkt" of afgekort VREG en werden haar oorspronkelijke bevoegdheden vanaf dat moment uitgebreid tot de Vlaamse aardgasmarkt.

2. Doelstellingen, beoogde effecten, meting van de resultaten en inzet van de middelen

In de volgende tabel wordt een link gelegd tussen de beoogde doelen, de ingezette instrumenten, de meting van de resultaten en de inzet van de middelen op de energiebegroting, meer bepaald het luik Energie van het programma 51.5 Natuurlijke Rijkdommen en Energie van de algemene uitgavenbegroting.

De beleidskredieten betreffende het rationeel energiegebruik, de hernieuwbare energiebronnen en de optimale energiedienstverlening (vrijmaking van de energiemarkten met ecologische en sociale correcties) nemen in 2002 toe met meer dan 50%.

Instrument	Te bereiken effect	Beleidsdoel (LT)	Beleidskredieten 2001 (1000 euro)	Beleidskredieten 2002 (1000 euro)
1. Betere sensibilisering inzake de isolatiereglementering 2. Een energieprestatiegelgeving voorbereiden voor nieuwbouw (kantoren en woningen). 3. Het afsluiten van benchmarkingconvenanten met energie-intensieve industriële sectoren. 4. Een CO₂/REG-decreet uitwerken als wettelijke basis voor financiële ondersteuningsmaatregelen voor REG-investeringen. 5. Het uitwerken van een REG-norm ter responsabilisering van de energieleveranciers. 6. Via een coherente communicatiestrategie inzake sensibilisering voor het rationeel energiegebruik het energiebewust gedrag aanmoedigen. 7. Voorbeeldrol van de overheid 8. Toekenning van overheidssteun aan demonstratieprojecten en energiezuinige technologieën 9. Subsidiëring van REG-demonstratieprojecten	1. Toename energiebewust handelen van de Vlaamings in 2004 t.o.v. 1998 2. Daling CO ₂ -emissies residentiële sector in 2004 t.o.v. 1998 3. Daling elektriciteitsleveringen per huishouden in 2004 t.o.v. 1998 4. Daling van de aardgas- en stookolieleveringen per huishouden in 2004 t.o.v. 1998 1. Daling CO ₂ -intensiteit van de industrie in 2004 t.o.v. 1998 2. Daling CO ₂ -intensiteit van de diensten in 2004 t.o.v. 1998	SD1: Stimulering van het rationeel energiegebruik (REG) SD1a: Vermindering van het energieverbruik in de residentiële sector SD1b: Toename van de energie-efficiëntie in de industrie en de tertiaire sector in 2004 t.o.v. 1998. SD2: Verhoging van milieuvriendelijke productie van energie in de globale energievoorziening.		
1. Invoeren van een systeem van groene stroomcertificaten. 2. Invoeren van een systeem van wkk-certificaten 3. Duidelijke vergunningsvoorwaarden en voldoende locaties voor milieuvriendelijke energieprojecten vastleggen. 4. Subsidiëring van centrale informatiecentra's 5. Subsidiëring van demonstratieprojecten inzake hernieuwbare energie	1. Aandeel van 3% groenestroom in alle elektriciteitsleveringen tegen eind 2004 2. Een bijkomend wkk-vermogen van 1.200 MW tussen 1995 en 2005 (600 MW tussen 1999 en 2005)			

1. Uitwerken van een wettelijk kader 2. Operationalisering van de VREG	1. Daling van de energie- factuur van de huishou- dens	SD3: Optimale energie- dienstverlening tegen cor- recte en sociaal aanvaard- bare prijzen voor alle maatschappelijke groe- pen.		
	2. Daling van het aantal wanbetalers			
	3. Verbetering van de con- currentiepositie van de KMO's			
	Totaal		4.058	6.276

HOOFDSTUK V. OPRICHTING VAN EEN VLAAMS ENERGIEAGENTSCHAP

Het Kyoto Protocol is een zeer ambitieus engagement. Om het te kunnen waarmaken, is een versterkte en versnelde uitvoering van het CO₂/REG-beleid noodzakelijk. De hervorming van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap werd aangegrepen om een Vlaams Energieagentschap te creëren waar de uitvoerende activiteiten van het CO₂/REG-beleid kunnen worden uitgebouwd naar kwantiteit en kwaliteit.

In de nieuwe organisatiestructuur behoort Energie tot het beleidsdomein “Economie, Werkgelegenheid en Toerisme”. Ik ben er voorstander van dat de beleidsuitvoerende activiteiten van het CO₂/REG-beleid binnen dit beleidsdomein in een afzonderlijk intern verzelfstandigd agentschap (IVA) worden ondergebracht. Omwille van de specificiteit van de uitvoeringstaken gerelateerd aan het CO₂/REG-beleid - in belangrijke mate een doelgroepenbeleid - is een eigen cultuur voor de uitvoeringsorganisatie wenselijk. Het is onoverkomelijk dat de noodzakelijke intensifiëring van het beleid hogere eisen stelt aan de doelmatigheid en de slagvaardigheid bij de uitvoering ervan. Een eerste voorwaarde hiertoe is dat de uitvoerende krachten in de huidige administratie Economie en andere organisaties worden samengebracht en versterkt, zodat kritische massa kan worden opgebouwd. Een tweede voorwaarde is dat de uitvoerende entiteit geresponsabiliseerd wordt voor de resultaten van haar activiteiten. Een IVA laat de functioneel bevoegde minister toe om de uitvoering van zijn beleid door middel van een beheersovereenkomst rechtstreeks aan te sturen in termen van doelmatigheid, prestaties en kwaliteit.

De inhoudelijke taken van het Energieagentschap kunnen in 5 clusters worden onderverdeeld:

1. *De bevordering van milieuvriendelijke productie*: het concretiseren en uitvoeren van het Duurzaam Energieplan Vlaanderen en het actieprogramma WKK, het beheer van het Fonds hernieuwbare energiebronnen en het ondersteunen van demonstratie- en investeringsprojecten ;
2. *De bevordering van REG*: het concretiseren en uitvoeren van de REG-maatregelen uit het Klimaatplan Vlaanderen in diverse sectoren, het opvolgen van energieconvenanten en REG-openbaredienstverplichtingen, medebeheer van het Energiefonds en het ondersteunen van demonstratie- en investeringsprojecten ;
3. *Communicatie en vorming* : het uitbouwen van een centrale informatiezender voor REG, hernieuwbare energie en WKK en het uitwerken van communicatie- en vormingsacties ;
4. *Sensibilisering isolatiereglementering/EPR*: administratieve controle van isolatieformulieren, coaching van gemeentelijke ambtenaren en steekproefsgewijze controle ter plaatse;
5. *Coördinatie van beleidsplanning en samenwerking op het vlak van het energiebeleid*: het coördineren van de concretisering en monitoring van het Klimaatplan Vlaanderen, het opvolgen van de nationale en internationale initiatieven in het kader van het energie- en klimaatbeleid en het ondersteunen van energieprojecten in ontwikkelingslanden.

Sectoroverleg is een belangrijk instrument bij de uitvoering van de bovenstaande activiteiten. De invoering van REG-acties in de diverse sectoren heeft maar kans op slagen indien gerekend kan worden op een grote maatschappelijke aanvaardbaarheid. De nieuwe structuur voorziet de mogelijkheid om een raadgevend comité te organiseren bij een IVA die in een maatschappelijk gevoelige omgeving opereert. Dit comité bestaat uit relevante actoren uit de sector die toezien op de objectiviteit, evenwichtigheid, sectorale spreiding e.d. van de beleidsuitvoerende activiteiten van de IVA. Uit de vele inspanningen die

tot op heden ondernomen werden om de doelgroepen bij de concretisering en uitvoering van het CO₂/REG-beleid te betrekken, blijkt dat een raadgevend maatschappelijk comité bij het Vlaams Energieagentschap bijna onmisbaar is. Dit comité zou kunnen worden samengesteld uit enerzijds vertegenwoordigers van het Energieagentschap en anderzijds vertegenwoordigers van de ondernemingen, architecten, energiesectoren, verbruikers, milieugroeperingen, enz. Ze kan drie belangrijke functies vervullen:

- overeenstemming zoeken over de concretisering en invoering van de CO₂/REG-acties met het oog op een grotere acceptatie door de sectoren ;
- elkaar informeren over de stand van zaken m.b.t. invoering van de maatregelen ;
- het uitbouwen van een netwerkfunctie : de maatschappelijke actoren geven gegevens door voor de opmaak van de Vlaamse energiebalansen, stellen hun communicatiekanalen open voor verspreiding van REG-informatie,...

HOOFDSTUK VI. HET EUROPEES VOORZITTERSCHAP

1. De Raad van Energie

Het voorzitterschap van de Raad tijdens het tweede semester van 2001 wordt waargenomen door de federale staatssecretaris van Energie. De Vlaamse minister van Energie is dan woordvoerder van de Belgische delegatie.

Wat de Raad Energie van 4 december betreft, kondigt zich een drukke agenda aan waarin twee grote krachtlijnen te onderscheiden zijn:

- Enerzijds is er de verdere bespreking van de voorstellen van de Commissie met betrekking tot een snellere en verdergaande liberalisering van de elektriciteits- en gasmarkt, met daaraan gekoppeld maatregelen om de interne markt ook effectief te realiseren door afspraken op het vlak van grensoverschrijdende handel en in verband met infrastructuurwerken die de interconnectie van de verschillende nationale netwerken bevorderen.
- Anderzijds zullen een aantal maatregelen ter discussie liggen die verband houden met de realisatie van het Kyoto Protocol, zoals het opleggen van doelstellingen in verband met het aandeel van hernieuwbare energiebronnen bij het opwekken van elektriciteit en maatregelen op het vlak van energie-efficiëntie.

Het formuleren van conclusies in verband met het Groenboek van de Commissie inzake de continuïteit van de energiebevoorrading van de Europese Unie, zal een algemeen kader schetsen waarin de discussie over bovengenoemde krachtlijnen gevoerd zal worden.

Vlaanderen ziet als grote uitdaging bij het realiseren van deze agenda het nastreven van een evenwicht tussen verdere stappen inzake vrijmaking en voltooiing van de interne markt enerzijds en verdere afspraken over sociale en ecologische doelstellingen, bijvoorbeeld op het vlak van hernieuwbare energiebronnen en energie-efficiëntie, anderzijds.

Wat de voorstellen van de Commissie inzake verdere liberalisering en voltooiing van de interne energiemarkt betreft, werd in maart van dit jaar op de Europese Raad van Stockholm afgesproken dat na

een evaluatierapport van de Commissie in het voorjaar van 2002 beslissingen genomen kunnen worden inzake de voorgestelde liberaliseringkalender. Deze houdt in dat in 2005 een verdere vrijmaking van de gas- en elektriciteitsmarkt tot op het niveau van het huishoudelijk verbruik gerealiseerd wordt. Tijdens het Belgische voorzitterschap zal geprobeerd worden consensus te bereiken over de kwalitatieve aspecten en regels die het kader zullen vormen waarbinnen de verdere liberalisering doorgevoerd kan worden.

Als woordvoerder van de Belgische delegatie en in samenwerking met het federale voorzitterschap zal Vlaanderen ijveren voor maximale vooruitgang van enkele agendapunten die verband houden met de sociale en milieuaspecten van het energiebeleid. Zo zal er tijdens het Belgische voorzitterschap naar gestreefd worden in overleg met het Europese Parlement een richtlijn ter bevordering van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen af te ronden. Verder zal bij een oriëntatiedebat het terrein geëffend worden met het oog op een politieke consensus over het recente voorstel van richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen. Deze richtlijn zou een substantiële bijdrage kunnen leveren tot het beleid gericht op de vermindering van de broeikasgassen door het invoeren van een certificeringssysteem dat aanduidt hoe een bestaand gebouw scoort op het vlak van energie-efficiëntie en door het opleggen van normen inzake energieverbruik zowel bij nieuwbouw als bij de ingrijpende renovaties van grote gebouwen. Tenslotte zal de Raad Energie ook conclusies formuleren bij een mededeling van de Commissie over openbare dienstverplichtingen inzake energie en transport.

De Vlaamse prioriteiten inzake het energiebeleid worden treffend geïllustreerd door de inhoud van de workshop rond “groenestroomcertificaten”, die Vlaanderen op 3 december 2001 in het kader van het Belgisch voorzitterschap zal organiseren (cfr. supra “Groenestroomcertificaten” op pag. 38). Een systeem van groenestroomcertificaten legt immers op marktconforme wijze de verplichting op een minimum percentage aan “groene elektriciteit” te produceren. Een aantal Lidstaten, en ook Vlaanderen, werken momenteel aan dergelijke systemen van groenestroomcertificaten. Met het oog op de liberalisering van de elektriciteitsmarkt en de internationale handelbaarheid van de certificaten, kan het op termijn wenselijk zijn te komen tot een harmonisering van de verschillende systemen van groenestroomcertificaten binnen de EU. De problematiek van de internationale handel van deze groenestroomcertificaten en de nood aan internationale coördinatie vormen het centrale thema van de workshop.

2. De Klimaatonderhandelingen

Tijdens het Belgische voorzitterschap van de Europese Unie leidt het Vlaams Gewest actief klimaatonderhandelingen en expertwerkgroepen. België is namelijk woordvoerder van de Europese Unie op de zesde klimaatsconferentie te Bonn (Duitsland, 16 juli – 27 juli 2001) en op de zevende klimaatsconferentie te Marrakech (Marokko, 29 oktober – 9 november 2001) in uitvoering van het “Kaderverdrag inzake Klimaatsverandering” afgesloten te Rio in 1992.

Aangezien de uitstoot van CO₂ door energiegebonden activiteiten een belangrijk aandeel vormt van de uitstoot van broeikasgassen in Vlaanderen gaf ik de opdracht aan de afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie om een expert naar deze klimaatsconferenties af te vaardigen. Zo wordt de inbreng van het Vlaams Gewest en het energiebeleid versterkt bij de totstandkoming van het Belgische standpunt tijdens de multilaterale klimaatsonderhandelingen.

In het Duitse Bonn werd de zesde VN-klimaatconferentie succesvol afgesloten. Het Protocol van Kyoto kan hierdoor ook in Vlaanderen uitgevoerd worden. Om ons hierop voor te bereiden, vind ik het nodig om de resultaten van deze klimaatsconferentie volledig te integreren in het Vlaams Klimaatplan.